

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา

ตำบลห้วยโก๋นตั้งอยู่ด้านเหนือสุดของจังหวัดน่าน มีอาณาเขตและเชื่อมโยงติดต่อกับพื้นที่ชายแดนด้านเหนือ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อีกทั้งเป็นที่ตั้งของจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น ซึ่งต่อไปในอนาคตจะมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และชุมชนห้วยโก๋นจะมีหน้าที่เป็นประตูรองรับนักท่องเที่ยวผ่านเข้า - ออก เป็นประตูการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจากการเปิดพรมแดนทางเศรษฐกิจในพื้นที่ห้วยโก๋น ให้เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาค ดังนั้นในบทนี้จึงได้กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ และสภาพทั่วไปของจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายแดนแห่งนี้ได้ถูกต้อง

2.1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

อำเภอเฉลิมพระเกียรติเป็นอำเภอที่อยู่ติดชายแดนไทย - ลาว เป็นเขตพื้นที่สูงของจังหวัดมีเทือกเขาหลวงพระบางเป็นพรมแดนธรรมชาติ มีถนนบนภูเขาที่สูงเสียดฟ้าจนได้ชื่อว่า ถนนลอยฟ้า สามารถมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามสองข้างทาง จะพบทะเลหมอกในช่วงฤดูหนาว

2.1.1 ที่ตั้งและประวัติความเป็นมา

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็นอำเภอกรณีพิเศษโดยไม่ผ่านการเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2539 เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับเล่มที่ 113 ตอนที่ 62 ก หน้า 1 ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2539 โดยแยกตำบลห้วยโก๋นออกจากอำเภอทุ่งช้าง และตำบลขุนน่านออกจากอำเภอปัวเกลือ จังหวัดน่าน โดยตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดน่าน มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดเป็นระยะทาง 144 กิโลเมตร เป็นอำเภอชายแดนที่มีพื้นที่ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระยะทางประมาณ 98 กิโลเมตร

2.1.2 พื้นที่และอาณาเขต

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นอำเภอชายแดนที่มีพื้นที่ติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดน่าน เป็นระยะทาง 144 กิโลเมตร และอยู่ห่างจาก

กรุงเทพฯประมาณ 812 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 518.7 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3 แสนไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและประเทศข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอบัว จังหวัดน่าน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

2.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ของอำเภอเฉลิมพระเกียรติส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 500 เมตร มีพื้นที่ราบเชิงเขาประมาณร้อยละ 9 พื้นที่น้ำประมาณร้อยละ 2 และพื้นที่ภูเขาสูงประมาณร้อยละ 89 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดอยภูคา และป่าผาแดง ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ราบเชิงเขาที่ไม่สูงชันมากนัก และที่ราบลุ่มตามลำน้ำ โดยมีการเกาะกลุ่มกระจายตามพื้นที่ราบเชิงเขา สองฝั่งทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1081(ห้วยโก๋น – บ่อเกลือ) ลำน้ำธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ ห้วยแหง ห้วยหมู่น้ำ ห้วยดู่บ และห้วยขาม ซึ่งเป็นลำห้วยสาขาที่ไหลลงสู่ลำน้ำปาด และลำน้ำน่าน ลำน้ำน่านที่ไหลมาจากอำเภอบ่อเกลือผ่านตำบลขุนน่าน ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และตำบลปอน อำเภอทุ่งช้าง ซึ่งลำน้ำต่างๆเหล่านี้ จะพัดพาตะกอนดินทรายอินทรีย์วัชพืชต่างๆเข้าทับถมพื้นที่ราบในฤดูน้ำหลาก สภาพดินทั่วไปจะเป็นดินตะกอนลุ่มแม่น้ำ เนื้อดินเหนียวร่วนปนทรายและดินทราย ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสำหรับการเกษตร

2.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงชัน และอยู่ใกล้กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้ฤดูหนาวมีอากาศหนาวจัด เพราะได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ฤดูฝนฝนจะตกปานกลาง ฤดูร้อนอากาศจะเย็นสบาย

แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ดังนี้

1. ฤดูร้อน เดือน มีนาคม – พฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 33 องศาเซลเซียส
2. ฤดูฝน เดือน มิถุนายน – ตุลาคม อุณหภูมิเฉลี่ย 25 องศาเซลเซียส
3. ฤดูหนาว เดือน พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ย 15 องศาเซลเซียส

2.1.5 ประชากร

จากข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2548 อำเภอเฉลิมพระเกียรติมีจำนวนประชากร 9,088 คน แยกเป็น ชาย 4,581 คน หญิง 4,507 คน มีจำนวน 2,133 ครัวเรือน มีความหนาแน่นของประชากร 17.52 คน/ตารางกิโลเมตร และมีความแน่นของครัวเรือน 4.28 ครัวเรือน/ตารางกิโลเมตร

ประชากรของอำเภอเฉลิมพระเกียรติประกอบด้วยชนเผ่าต่างๆ คือ ลัวะ ขมุ ไทยพื้นเมือง ไทลื้อ และผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นับถือผี อาชีพทำไร่ข้าว ไร่ข้าวโพด ไร่จริง เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย เป็ด ไก่ แต่เป็นเพียงภายในครอบครัว มีปัญหาการทำไร่เลื่อนลอย การใช้สารเคมี ตัดไม้ทำลายป่า ผลผลิตราคาต่ำ คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ โดยมีรายละเอียดของแต่ละชนเผ่า ดังนี้

1) ไทลื้อ

ไทลื้อมีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณชายแดนพื้นที่รอยต่อระหว่างสิบสองปันนา เชียงตุง ลาว และล้านนา ไทลื้อได้อพยพเข้าสู่จังหวัดน่านเมื่อ ปี พ.ศ.2333 ไทลื้อในอำเภอเฉลิมพระเกียรติมีเฉพาะที่หมู่บ้านห้วยโก๋นเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่อพยพมาจากเมืองเงิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลักษณะบ้านเรือน

ชาวไทยลื้อในหมู่บ้านห้วยโก๋น นิยมตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบใกล้แหล่งน้ำและที่ราบหุบเขา บ้านของชาวไทยลื้อในอดีตมีลักษณะคล้ายบ้านเรือนในที่ราบ (คนพื้นราบ) แต่จะใช้วัสดุที่หาได้ในละแวกหมู่บ้าน เช่น บ้านสร้างด้วยโครงไม้ไผ่ ใต้ถุนเตี้ย หลังคามุงด้วยหญ้าคา พื้นและฝาเป็นไม้ ฟาก และส่วนประกอบของบ้านทุกส่วน ส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ไผ่ และภายในตัวบ้านจะปล่อยโล่ง ไม่มีการกั้นห้อง แต่ปัจจุบันบ้านจะเป็นแบบสมัยนิยม และมีการกั้นห้อง ใช้พื้นที่เป็นสัดส่วนเพื่อสะดวกในการใช้งาน

การแต่งกาย

ผู้ชายไทยลื้อ จะนุ่งผ้าด้าย(หางควาย) และไม่ใส่เสื้อ ทำให้เห็นรอยสักตามร่างกายทั่วไป เป็นการแสดงความกล้าหาญ ความอดทน และความสวยงาม ต่อมามีการสวมใส่เสื้อคล้ายม่อฮ่อม แขนยาว มีขอบรอบคอ หรือนุ่งกางเกงสามคู่สี่เข้มย้อมด้วยใบฮ่อม(เดี่ยวสะคอ) ชายกางเกงมีผ้าสีต่างๆเย็บติดเป็นชั้นๆปลายแขนเสื้อติดแถบผ้าสีด้วย แถวคาดเข็มขัดที่ชายเสื้อ

ผู้หญิงไทยลื้อ จะสวมเสื้อรัดรูปผ่าอก มีสาบน้าเฉียงมาผูกติดกับด้าย หรือใช้กระดุมเม็ดขนาดใหญ่เกี่ยวกันไว้ ตัวเสื้อจะสั้น แขนเสื้อยาว ทรงกระบอกนิยม ใช้สีดำหรือสีคราม ตรงสาบนเสื้อจะขลิบด้วยแถบผ้าสีต่างๆ หรือทำเป็นลวดลาย นุ่งผ้าซิ่นลายขวาง การวางสีลวดลายซิ่นแบบซิ่นก่าน (ลวดลายมัดหมี่ ซิ่นดำเติมแทรกด้วยด้ายเงินด้ายทอง) และซิ่นปล้อง (การขัดทอด้วยการเก็บลายหรือการเก็บมุก) มีลวดลายสลับริ้วสีพื้น ช่วงลายขนาดที่เท่ากัน ส่วนผมหอกศรียะด้วยผ้าสีขาวหรือผ้าสีดำ

จะสวมใส่เสื้อปิด รัดรูป ผ่าอก มีสวมน้ำเงินมาผูกติดกับค้ำยหรือใช้กระดุมเกี่ยวกัน และนุ่งผ้าชั้นลายขวาง ทำด้วยผ้าฝ้าย ปัจจุบันการแต่งกายเป็นไปตามสมัยนิยม

ภาษา

คนไทลื้อบ้านห้วยโก๋น มีอักษรเขียนใช้ในภาษาของตน รูปแบบของอักษรคล้ายคลึงกับอักษรธรรมล้านนา เรียกว่า “ตัวเมือง” ปัจจุบันจะใช้กันในเฉพาะผู้สูงอายุ และโรงเรียนบ้านห้วยโก๋น ได้จัดการเรียนการสอนภาษาไทลื้อ เป็นวิชาเลือกสำหรับนักเรียนที่สนใจ ส่วนภาษาพูดของชาวไทลื้อบ้านห้วยโก๋น อำเภอลือพระเกียรติจะมีสำเนียงที่ไม่แตกต่างไปจากชาวไทลื้อในท้องถิ่นอื่นๆ

ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อ

ประเพณีหรือฮีตของชาวไทลื้อเริ่มตั้งแต่การเกิด แต่งงาน และการตาย ประเพณีเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำรงชีวิตและคติความเชื่อต่างๆ ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วคน

1. ประเพณีการร่อนกระดัง

เมื่อเด็กเกิดใหม่จะถูกห่อด้วยผ้าชั้นเก่าๆ วางไว้ในกระดังแล้วนำไปวางไว้ห้วยบันไดญาติผู้ใหญ่จะกระที่บเท้าให้ผีมาเอา เพื่อแก้เคล็ดให้ทารกนั้นมีสุขภาพดี อายุยืน เมื่อเด็กอายุครบ 1 เดือนก็จะมีการสู่ขวัญแม่และเด็ก ผู้ทำพิธีคือพ่อหลวงและแม่หลวง (ปู่ย่า ตายาย) โดยเอาค้ำยสายสัญญาณ 3 เส้น มาผูกข้อมือเด็ก เด็กชายผูกที่ข้อมือขวา ก่อน เด็กผู้หญิงผูกที่ข้อมือซ้ายก่อน แล้วถวายให้ผีหรือพ่อเกิดแม่เกิดเพื่อให้พ่อเกิดแม่เกิดคุ้มครอง โดยมีหมอเรียกขวัญทำพิธี มีการเซ่นไหว้ด้วย ไข่ ดอกไม้และเทียน หมอขวัญจะเอาเขมามาทาหน้าเด็กและเอาค้ำยค้ำมาคล้องคอกันผีจะมารบกวน ถ้าเด็กไม่สบายจะมีการส่งขวัญเด็กโดยเอาใบมะพร้าวมาทำเป็นแหวน ก้านละหุ่งทำเป็นสร้อยคอ ใบหมากมาทำเป็นหวี ใบตองดิบทำเป็นพู่ครอบหัว ขมิ้นแทนทองคำ เศษถ้วยแตกแทนเงิน เอาอุปกรณ์ทุกอย่างใส่ในกระดัง ใส่ก้อนหินก้อนเล็กๆ เศษผ้ากางเกงและชิ้นของผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้ทำพิธีกล่าวส่งเกิดเสร็จแล้วเอากระดังวางไว้ที่ห้วยนอนเด็กจนครบสามวันจึงเอาออก พิธีกรรมนี้มุ่งส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง

2. ประเพณีการแต่งงาน

พิธีแต่งงานของไทลื้อไม่หรูหราและไม่มีพิธีรีตองอะไรมากมาย เมื่อตกลงแต่งงานกัน ฝ่ายหญิงจะเป็นผู้เตรียมเครื่องใช้ในการแต่งงาน ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจะนำ “หมากหัวพลูมัด” บางแห่งมีไก่หนึ่งตัวและเหล้าอีกหนึ่งขวด ก่อนพิธีแต่งงานจะมีการไหว้ผี โดยผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายนำดอกไม้ เทียนสองคู่ หมากสองหัว พลุสี่ใบ ใส่กรวยไว้ที่หิ้งผีปู่ย่าของแต่ละฝ่าย เป็นการบอกกล่าวขอขมาผีก่อนได้เสียเป็นคู่หมั้นกัน การแต่งงานนิยมทำกันในเดือนคู่ เช่น เดือนหก เดือนแปด เดือนสิบสอง และหลังจากออกพรรษาแล้ว ไม่นิยมแต่งงานกันในเดือนสี่ พิธีแต่งงานเริ่มโดยเจ้าบ่าวมาที่บ้านเจ้าสาวใน

ตอนเย็น ให้ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านอบรมสั่งสอนการอยู่ร่วมกันและจากนั้นก็มีการเลี้ยงอาหารในหมู่บ้านญาติและเพื่อนฝูง

3. ประเพณีจุดบั้งไฟบูชาเทวดา

มักทำในช่วงสงกรานต์ คือ วันที่ 16 เมษายน เวลาบ่ายสามโมง บั้งไฟที่นำมาจุดคนทั้งหมู่บ้านจะช่วยกันทำ ขนาดใหญ่น้อยต่างกันไป และจะแห่บั้งไฟไปทั่วหมู่บ้านแล้วนำไปรวมกันที่วัด การจุดบั้งไฟจะจุดในที่โล่งโดยชาวบ้านช่วยกันทำหางบั้งไฟสูงประมาณ 5 สอก ก่อนจุดมีการตีฆ้อง กลอง และมีคำว้าบั้งไฟด้วย พิธีกรรมนี้เพื่อขอฝนเพราะเป็นช่วงที่ชาวบ้านเริ่มที่จะปลูกพืชไร่ต่างๆ เมื่อฝนตกต้องตามฤดูกาลพืชผลต่างๆก็จะให้ผลผลิตดี

4. ประเพณีการตั้งธรรมหลวง (หรือเทศน์มหาชาติ)

ชาวไทลื้อเชื่อว่าการตั้งธรรมหลวงเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่ อานิสงส์ของการทำบุญและได้ฟังธรรมหลวงนี้ จะทำให้ชีวิตเป็นสุข ประเพณีการตั้งธรรมหลวงของชาวไทลื้อ แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การदानธรรมไปภายนอก หมายถึง การทำบุญเพื่อเตรียมอานิสงส์ผลบุญไว้ให้ตัวเองเมื่อตายไป

2. การदानธรรมให้คนตาย หมายถึง การทำบุญให้คนตายเพื่อให้ได้รับส่วนบุญส่วนกุศล

ความสำคัญของการदानธรรมหลวง คือ การได้ฟังเทศน์ธรรมชาดกทั้ง 13 กัณฑ์ ตามเรื่องพระเวสสันดร โดยการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันเทศน์ของพระภิกษุและสามเณรตลอดทั้งคืน เจ้าภาพจะจัดเตรียมเครื่องภัต ได้แก่ เครื่องใช้ที่จำเป็นของพระภิกษุ และธนบัตรที่ทำ “ยอด” พับเสียบไม้เป็นช่อ

ในวันदानธรรมหลวงนี้ตลอดเส้นทางเข้าวัดจะประดับประดาด้วยต้นกล้วย อ้อย ตุง บริเวณลานวัดจะมีครัวตานของแต่ละครอบครัว

ในครัวตานจะมีทั้งสิ่งอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสิ่งของส่วนใหญ่จะเป็นของใหม่ทั้งสิ้น เช่น หม้อ กระทะ ที่นอน หมอน เสื้อผ้า หรือถ้าเจ้าภาพมีฐานะดีก็จะรวมทั้งสัตว์เลี้ยงในบ้าน (ที่ทำจากฟางข้าว) เป็นต้น ขณะที่ฟังธรรมก็จะมีอาหารและของหวาน เช่น ข้าวเหนียวเปียกกับข้าวเกรียบ เตรียมไว้สำหรับผู้มาฟังธรรมได้รับประทานด้วย

2) ลัวะ / ถิ่น

ลัวะ/ถิ่น เดิมมีถิ่นฐานอยู่ในประเทศลาว อาศัยอยู่ตามพรมแดนไทย – ลาว มาเป็นเวลาช้านานก่อนที่จะอพยพมาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่จังหวัดน่าน

“ถิ่น” เป็นชื่อที่คนไทยทั่วไปเรียกชนกลุ่มนี้ และมีคนไทยท้องถิ่นจังหวัดน่านบางแห่งเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ลัวะ”

ชาวละแ้ว/ถิ่น เป็นคนรักสงบ สันโดษ และเรียบง่ายสุขสบายเป็นหลัก ไม่ค่อยชอบการคบค้าสมาคมกับโลกภายนอก ก่อนข้างจะขาดความกระตือรือร้นและความขยันหมั่นเพียร การรับรู้เพื่อไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นไปได้ยากในหมู่ชาวละแ้ว/ถิ่น

ลักษณะบ้านเรือน

การตั้งถิ่นฐานของชาวละแ้ว/ถิ่นไม่มีลักษณะเฉพาะที่ชัดเจน ชาวละแ้ว/ถิ่นที่อาศัยอยู่ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติมักจะตั้งหมู่บ้านอยู่บริเวณต้นน้ำ ขุนน้ำหรือตามไหล่เขา

ชาวละแ้ว/ถิ่นจะปลูกบ้านไม่เป็นระเบียบ เป็นไปตามใจนึกของผู้เป็นเจ้าของบ้าน บ้านของชาวละแ้ว/ถิ่นเป็นบ้านไม้ยกพื้นได้สูง สร้างด้วยไม้ไผ่หรือไม้เบญจพรรณ รูปทรงไม่แน่นอน การแต่งกาย

เนื่องจากผู้หญิงชาวละแ้ว/ถิ่นไม่มีฝีมือการทอผ้า เสื้อผ้าส่วนใหญ่จะซื้อหาจากชาวไทลื้อ การแต่งกายจึงเลียนแบบชาวไทลื้อ ในปัจจุบันทั้งชายและหญิงชาวละแ้ว/ถิ่นมักจะแต่งตัวคล้ายคนเมืองทั่วไป

ประเพณีและความเชื่อ

ความเชื่อเดิมของชาวละแ้ว/ถิ่น คือการนับถือผี ถึงแม้ปัจจุบันนี้จะมีบางส่วนมานับถือศาสนาพุทธแล้วก็ยังแฝงการนับถือผีซึ่งเป็นความเชื่อของเผ่าอยู่ ผีของชาวละแ้ว/ถิ่นมีอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ๆ

กลุ่มแรก คือ ผีดีที่ให้คุ้มครองคน ได้แก่

1. ผีหมู่บ้าน (ปรองจวล) เป็นผีประจำหมู่บ้านที่สามารถให้คุณให้โทษคนทั้งหมู่บ้านได้ ทุกๆปีต้องมีการเซ่นไหว้ เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านมีชีวิตอยู่เย็นเป็นสุข
2. ผีบ้านหรือผีเรือน (ปรองเจิง) เป็นผีบรรพบุรุษของแต่ละหลังคาเรือน เป็นผีที่สำคัญที่สุดของชาวละแ้ว/ถิ่น สามารถให้คุณให้โทษได้เช่นเดียวกับผีหมู่บ้าน การทำผัดผัสนี้ผีจะไม่คุ้มครองคนในบ้าน
3. ผีไร่ (ปรองแซ) เป็นผีที่ให้คุ้มครองเกี่ยวกับผลผลิตจากไร่ว่าจะดีหรือไม่ดี
4. ผีเจ้าที่ (ปรองเจ้าดี) เป็นผีที่สถิตอยู่ในพื้นที่ก่อนที่จะมีการตั้งหมู่บ้าน ละแ้ว/ถิ่นต้องสร้างศาลให้เจ้าที่

กลุ่มที่สอง คือ ผีร้ายที่เป็นภัยต่อคน ได้แก่ ผีป่า ผีเร่ร่อน ชาวละแ้ว/ถิ่นเชื่อว่าผีทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บและภัยธรรมชาติต่างๆจึงต้องมีการเซ่นผีเพื่อให้รอดพ้นจากภัยเหล่านี้

ข้อห้ามและข้อปฏิบัติบางประการ

เมื่อเข้าไปในหมู่บ้านชาวละแ้ว/ถิ่น จะสื่อสารกันได้ง่าย เนื่องจากละแ้วส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยพื้นเมืองทางภาคเหนือได้ สำหรับเรื่องการเข้าพักในบ้านเรือนของละแ้ว/ถิ่น แยกที่จะพักค้างคืนต้องนอนนอกชาน เข้าไปนอนในบ้านไม่ได้ ขณะที่ทำขวัญซึ่งทำภายในบ้าน คนแปลกหน้าห้ามเข้าไปโดยเด็ดขาด ถ้าหากไม่รู้จักเขายำนำอาหารไปทำเองในครัวของเขา การขึ้นบ้านใหม่ต้องหา

ผู้ชายซื้อแก้วเป็นผู้ถือข้าว ผู้หญิงซื้อค้ำเป็นผู้ถือหม้อหนึ่งข้าว ขึ้นไปบนบ้านก่อนแล้วเจ้าของบ้านจึงเดินตามขึ้นไป ห้ามใส่รองเท้าเข้าไปในบ้าน หากใส่เข้าไปถือว่าผิดผี เจ้าของบ้านจะปรับสุรา 1 ขวด หรือไก่ 1 ตัว ขณะรับประทานอาหารถ้ายังไม่อิ่มห้ามลุกไป ถ้าลุกออกจากวงอาหาร เจ้าของบ้านจะเก็บสำหรับทันที ลัวะ/ถิ่นนิยมดื่มเหล้าขาวและเหล้าอู เหล้าอูนิยมใช้ในการต้อนรับแขก

การสืบสกุล

สืบทอดสกุลฝ่ายมารดาเนื่องจากการนับถือผีบรรพบุรุษของฝ่ายมารดา ผู้ชายที่แต่งงานแล้วต้องตัดขาดจากผีเดิมมานับถือผีของฝ่ายภรรยา และเมื่อมีบุตรก็นับถือผีฝ่ายมารดาเช่นกัน ดังนั้นในหมู่บ้านลัวะ/ถิ่น จะมีตระกูล 2 – 3 ตระกูลๆหนึ่งก็มี 3 – 5 หลัง ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันและผู้ที่นับถือผีเดียวกันจะมีอยู่เฉพาะภายในหมู่บ้านเท่านั้น ส่วนการใช้นามสกุลของลัวะ/ถิ่นนั้นไม่สามารถบอกลักษณะความเป็นพี่น้องกันได้ เพราะในหมู่บ้านหนึ่งจะมีเพียง 1 นามสกุลเท่านั้น ส่วนนามสกุลนอกเหนือจากนี้แสดงถึงการอพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านภายหลัง แต่ความเป็นเครือญาตินั้นต้องดูจากการนับถือผีของแต่ละคน

การแต่งงาน

จะมีขึ้นหลังจากที่ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงได้ตกลงแต่งงานกัน ทั้งสองฝ่ายจะกำหนดวันแต่งงานซึ่งเป็นวันใดก็ได้ แต่ต้องไม่ตรงกับวันกรรมของทั้งสองฝ่ายหรือของหมู่บ้าน ในวันแต่งงานจะกระทำที่บ้านฝ่ายหญิง มีการเลี้ยงผีและให้พรของผู้อาวุโส และเลี้ยงเพื่อนบ้านที่มาช่วยงานเป็นเสร็จพิธี หลังจากนั้นฝ่ายชายก็มาอยู่บ้านฝ่ายหญิง ในการแต่งงานจะแต่งงานกันคนในหมู่บ้านเดียวกันมากกว่าคนจากหมู่บ้านอื่นซึ่งเป็นคนในกลุ่มย่อยเดียวกันด้วย ลัวะ/ถิ่นไม่นิยมได้เสียก่อนแต่งงาน ซึ่งเป็นที่รังเกียจของคนในหมู่บ้านแล้วจะต้องมีการเลี้ยงผีบรรพบุรุษและถูกปรับไหม นอกจากนี้ผู้ชายจะมีภรรยาได้เพียงคนเดียว ถึงแม้ว่าจะมีฐานะดีก็มีภรรยาหลายคนไม่ได้ นอกจากต้องหย่าขาดจากภรรยาคนเดิมเสียก่อน

จารีตของหมู่บ้านได้รับการเรียนรู้และถ่ายทอดจากบิดามารดาต่อไปยังบุตรหลาน เป็นข้อห้ามส่วนรวมที่กระทำผิดแล้วจะมีผลทำให้สมาชิกส่วนรวมของหมู่บ้านได้รับความเดือดร้อน เช่น มีการห้ามสิ่งของเข้ามาในหมู่บ้านในวันกรรมจะทำให้คนในหมู่บ้านเกิดเจ็บป่วย จารีตประเพณียังคงยึดถือกันในสังคมของลัวะ/ถิ่น การกระทำผิดจารีตก็เสมือนการกระทำผิดผี ทำให้ผีบรรพบุรุษไม่พอใจ และทำให้เจ็บป่วยได้

การตีฟิ

การตีฟิเป็นการนำไม้ไผ่หลายๆขนาดมาตัดปลายไม้ให้เฉียง เมื่อตีทำให้เกิดเสียงดนตรีที่ไพเราะ เดิมชาวลัวะ/ถิ่นจะตีฟิเมื่อเดินทางกลับจากไร่ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินและหายเหนื่อยจากการเดินทางไกลๆ ปัจจุบันการตีฟิจะนิยมเล่นในงานรื่นเริงหรือเทศกาลที่สำคัญต่างๆเท่านั้น

การทำมาหากิน

ในการทำมาหากินในชีวิตประจำวันของลัวะ/ถิ่นนั้น ผลิตเพื่อการยังชีพไปวันต่อวัน การเพาะปลูกจึงเป็นอาชีพที่สำคัญ โดยเฉพาะการปลูกข้าวไร่เพื่อให้พอกินตลอดปี จึงทำให้ลัวะ/ถิ่นต้องมีพิธีเลี้ยงผีหลายครั้ง เพื่อให้ผลผลิตมากพอกิน ส่วนการผลิตเพื่อเงินสดนั้น ลัวะ/ถิ่นจะหาได้จากการล่าสัตว์หรือขายสัตว์เลี้ยง การรับจ้างและการหาของป่าไปขาย

3) ขมุ

ขมุเป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่มีถิ่นที่อยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย เป็นชาวเขากลุ่มเล็กๆ ที่เก่าแก่ที่สุดในดินแดนสุวรรณภูมิ ขมุที่อยู่ในประเทศไทย เป็นกลุ่มที่อพยพมาจากลาว ส่วนใหญ่มาจากพื้นที่แขวงหลวงพระบาง เมื่อประมาณเกือบ 200 ปีก่อน สันนิษฐานว่าในปี พ.ศ. 2373 ขมุถูกกวาดต้อนเพื่อเป็นกำลังในการสร้างกำแพงเมืองเก่า

ขมุในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

1. ขมุพลาง หรือ ขมุฮอก
2. ขมุลื้อ

ชาวเขาเผ่าขมุที่ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่บ้านใหม่ไชยขรรค์ อำเภอนครหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นขมุลื้อ ภาษาที่ใช้พูดจะมีภาษาไทยเหนือปะปนอยู่มาก การยึดถือจารีตประเพณีและความเชื่อดั้งเดิมก็ค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าขมุพลาง

ลักษณะของชาวขมุเป็นคนร่างเล็กแต่แข็งแรง ซื่อสัตย์จงรักภักดี ทำอะไรมักจะทำอย่างจริงจัง ยึดมั่นกับการถือผีอย่างเคร่งครัด

ลักษณะบ้านเรือน

ที่ตั้งหมู่บ้านส่วนใหญ่จะนิยมพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา นอกจากนี้ยังนิยมตั้งหมู่บ้านที่มีทางเข้าหมู่บ้านหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ซึ่งขมุถือว่าเป็นสิริมงคลและเป็นสิริมงคลให้แก่คนในหมู่บ้าน

บ้านขมุ เป็นบ้านยกพื้นและพื้นบ้านมี 2 ระดับ บ้านส่วนใหญ่จะมีห้องนอนเดียวซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบบ้านกับลักษณะโครงสร้างของครอบครัว กล่าวคือขมุจะมีครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว จึงมิได้มีโครงสร้างบ้านที่สามารถจะแบ่งออกเป็นห้องเล็กๆ ได้มากนัก และการที่จะต่อเติมบ้านก็กระทำไต่ยากเนื่องจากเป็นบ้านยกพื้น

ประเพณีและความเชื่อ

ความเชื่อของขมุ คือ การนับถือผี ผีของชาวขมุก็เหมือนกับชาวเขาเผ่าอื่นๆ คือมีทั้งผีดีและผีร้าย สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในบ้าน นอกจากผีหลวง(โฮร่อน่า) และผีหมู่บ้าน(โฮรอกุ้ง)ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านแล้ว ในแต่ละบ้านยังมีผีประจำบ้าน(โฮรอก้าง)อีกด้วย

ประเพณีที่สำคัญ

1. พิธีเช่นไหว้ผีหลวง จัดขึ้นปีละครั้งหลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว
2. พิธีเช่นไหว้ผีหมู่บ้าน จัดขึ้นเวลาประกอบพิธีกรรมต่างๆ
3. พิธีเช่นไหว้ผีประจำตระกูลหรือผีบรรพบุรุษในบ้าน จัดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์
4. พิธีส่งเคราะห์ จัดขึ้นในวันสงกรานต์เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้าน
5. พิธีเช่นไหว้ผีไร่ จัดขึ้นปีละครั้ง คือ ก่อนลงป่า ก่อนปลูกข้าว ขณะข้าวเริ่มออกรวง และเมื่อข้าวแก่พร้อมที่จะเก็บเกี่ยว

ขมูมีความเชื่อเรื่องขวัญว่า คนเรามีขวัญแก้วขวัญ คนที่เจ็บป่วยเพราะขวัญออกจากร่างไป การเรียกขวัญให้กลับคืนต้องเชิญหมอขวัญมาทำพิธีเรียกขวัญ

การสะเดาะเคราะห์ ตามปกติเมื่อไม่มีคนเจ็บป่วยหรือโรคระบาด ทุกๆ 3 ปีจะมีการฆ่ากระบือ เช่นผีเมือง ทำพิธีเช่นผีไร่เวลาปลูกข้าว เมื่อมีคนตายในหมู่บ้าน เพื่อนบ้านจะนำไก่ไปให้ครอบครัวละ 1 ตัว ศพถูกห่อด้วยเสื้อ ใช้ไม้คานสอดหามไปยังป่าช้า หลุมฝังศพใช้ไม้ฟากรองพื้นดิน วางเสื้อห่อศพลงแล้วกลบดิน เหนือหลุมศพมีสุราอาหาร ดอกไม้ เทียน วางไว้ ลูกหลานต้องส่งอาหารเช่นวิญญาณผู้ตายติดกัน 3 วัน เมื่อกลับมาบ้าน เจ้าบ้านจะฆ่าหมูเลี้ยงวิญญาณผู้ตายที่บ้าน อยู่กรรมมีกำหนด 1 เดือน คือ ไม่ออกไปไกลหมู่บ้านหยุดทำงานหนักในไร่นา ปัจจุบันชาวขมูหันมานับถือศาสนาพุทธและคริสต์บ้างแล้ว

ครอบครัว

ครอบครัวของขมูมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว การแต่งงานเป็นระบบหัวเดียวเมียเดียว ชายมีสถานภาพเหนือหญิง งานในไร่นาทุกคนช่วยกัน การทำพิธีกรรมต่างๆ จักสาน เข้าป่าล่าสัตว์ ฝังศพ เป็นหน้าที่ของผู้ชาย ดำข้าว เก็บผักหักฟืน ดูแลสัตว์เลี้ยงและทำความสะอาดบ้านเรือนล้วนเป็นหน้าที่ของผู้หญิง

การทำมาหากิน

ขมูส่วนใหญ่หาเลี้ยงชีพโดยการทำไร่บนภูเขา โดยใช้ระบบการประกอบเกษตรกรรมที่เรียกว่า ไร่หมุนเวียน กล่าวคือเมื่อได้กำหนดการตัดโค่นต้นไม้และเผาเพื่อใช้พื้นที่เป็นที่เพาะปลูกแล้ว ก็จะใช้พื้นที่แห่งนั้นประมาณ 1 – 3 ปี แล้วจะปล่อยให้พื้นที่นั้นพักตัวให้ต้นไม้ขึ้นเป็นป่าใหม่ประมาณ 1 – 3 ปี เพื่อให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น แล้วจึงแผ้วถางกลับไปใช้พื้นที่นั้นใหม่ ส่วนพืชที่ปลูกนั้น ได้แก่ ข้าวสำหรับบริโภคและข้าวโพดสำหรับเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชสวนครัว ซึ่งเป็นพืชจำพวกเครื่องเทศ เช่น พริก หอม กระเทียม ตะไคร้ ข่า ขมิ้น เป็นต้น เมื่อพิจารณาระบบเศรษฐกิจของขมูโดยส่วนรวมสามารถจัดได้ว่า ขมูส่วนใหญ่มีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพ

นอกจากนี้ขมยังจัดได้ว่าเป็นพวกที่มีความชำนาญในเรื่องการทำไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลื่อยไม้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากการที่ชาวอังกฤษและฝรั่งเศสได้เข้ามาทำอุตสาหกรรมไม้ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2429 เป็นต้นมา และได้ว่าจ้างขมมาเป็นคนงานในการทำป่าไม้ ทำให้ขมได้รับความรู้ในเรื่องอุตสาหกรรมไม้ และถ่ายทอดความรู้กันมาจนถึงปัจจุบัน

2.1.6 สังคม

ลักษณะสังคมของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นสังคมชนบทแบบเกษตรกรรม ซึ่งมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์เป็นบางส่วน นอกจากนี้ยังมีการนับถือผีในหมู่บ้านชาวเขา และมีขนบธรรมเนียมประเพณีส่วนใหญ่ เหมือนกับชาวเมืองในจังหวัดน่านทั่วไป ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ งานปีใหม่ งานสลากภัต ส่วนชาวเขาจะมีประเพณีเลี้ยงผีหมู่บ้าน

2.1.7 การปกครอง

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นอำเภอที่ 14 ของจังหวัดน่าน แบ่งการปกครองออกเป็น 2 ตำบล 22 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยแยกเป็นตำบล

ที่	ตำบล	จำนวนประชากร		รวม	จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง		
1	ห้วยโก้น	1,385	1,387	2,772	709
2	ขุนน่าน	3,196	3,120	6,316	1,424
	รวม	4,581	4,507	9,088	2,133

ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2548

หมู่บ้าน อพป. จำนวน 21 หมู่บ้าน หมู่บ้าน ปชด. จำนวน 7 หมู่บ้าน (บางหมู่บ้านเป็นทั้งหมู่บ้าน อพป. และ ปชด.)

ตำบลห้วยโก้น มี 7 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านห้วยโก้น

หมู่ที่ 2 บ้านสบป็น

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยดง

หมู่ที่ 4 บ้านป็น

หมู่ที่ 5 บ้านปางหก

หมู่ที่ 6 บ้านใหม่ไชยขรรค์

หมู่ที่ 7 บ้านห้วยทรายขาว

ตำบลขุนน่าน มี 15 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านห้วยกานต์
- หมู่ที่ 2 บ้านเปียงก่อ
- หมู่ที่ 3 บ้านด่าน
- หมู่ที่ 4 บ้านเปียงซ้อ
- หมู่ที่ 5 บ้านนาคว
- หมู่ที่ 6 บ้านห้วยฟอง
- หมู่ที่ 7 บ้านสะจุก
- หมู่ที่ 8 บ้านสะแกียง

- หมู่ที่ 9 บ้านห้วยปุด
- หมู่ที่ 10 บ้านกัวจันทร์
- หมู่ที่ 11 บ้านน้ำช้างพัฒนา
- หมู่ที่ 12 บ้านน้ำรีพัฒนา
- หมู่ที่ 13 บ้านบวกลู้า
- หมู่ที่ 14 บ้านบวกลู่ม
- หมู่ที่ 15 บ้านห้วยเตี้ย

2.1.8 ราชการส่วนกลาง

อำเภอเฉลิมพระเกียรติมีราชการส่วนกลางจำนวน 14 หน่วยงาน ประกอบด้วย

1. ด้านควบคุมโรคระหว่างประเทศ (ด่านห้วยโก๋น)
2. ด้านศุลกากรทุ่งช้าง (ด่านห้วยโก๋น)
3. ด้านตรวจคนเข้าเมืองน่าน (ด่านห้วยโก๋น)
4. สถานีตำรวจภูธรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
5. โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงลุ่มน่าน พื้นที่ที่ 1,8,9 ตามพระราชดำริ
6. หน่วยจัดการต้นน้ำป่าด และขุนน่าน
7. ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ
8. หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติดอยภูคา บ้านห้วยทรายขาวและบ้านด่าน
9. หมวดการทางอำเภอ
10. สำนักงานประสานงานวัฒนธรรมอำเภอ
11. สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ
12. ศูนย์ประสานงานสวัสดิการสังคมพื้นที่ที่ 1 (บ้านห้วยโก๋น)
13. สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ
14. กองร้อยทหารพราน ที่ 3204

2.1.9 ราชการส่วนภูมิภาค

ราชการส่วนภูมิภาคที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ มี 6 หน่วยงาน ประกอบด้วย

1. ที่ทำการปกครองอำเภอ
2. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

3. สำนักงานเกษตรอำเภอ
4. สำนักงานที่ดินอำเภอ
5. สำนักงานสัสดีอำเภอ
6. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

2.1.10 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของอำเภอเฉลิมพระเกียรติมีจำนวน 2 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโก๋น และองค์การบริหารส่วนตำบลขุนน่าน

ตารางที่ 2.2 จำนวนพื้นที่ ประชากร และครัวเรือนในการดูแลขององค์การปกครองท้องถิ่น

องค์การบริหาร ส่วนตำบล	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร		รวม	จำนวน ครัวเรือน
		ชาย	หญิง		
ห้วยโก๋น	186	1,385	1,387	2,772	709
ขุนน่าน	332.76	3,196	3,120	6,316	1,424
รวม	519.76	4,581	4,507	9,088	2,133

ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2548

รัฐวิสาหกิจ จำนวน – แห่ง

ธนาคารพาณิชย์ จำนวน – แห่ง

2.1.11 โครงสร้างพื้นฐาน

อำเภอเฉลิมพระเกียรติมีจำนวนครัวเรือนในอำเภอมิทั้งหมด 2,133 ครัวเรือน มีไฟฟ้าใช้ 2,051 ครัวเรือน ไม่มีไฟฟ้าใช้ 143 ครัวเรือน (บ้านห้วยปุด หมู่ที่ 9 และบ้านบวกอ้อม หมู่ที่ 14 ต.ขุนน่าน) ในส่วนของน้ำประปา ทุกครัวเรือนครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้ซึ่งมีอยู่ 2,133 ครัวเรือน (โดยทั้งหมดเป็นระบบประปาภูเขา คุณภาพน้ำยังไม่ได้มาตรฐาน) นอกจากนี้อำเภอเฉลิมพระเกียรียังมีระบบโทรศัพท์สาธารณะผ่านดาวเทียม จำนวน 21 แห่ง และระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ 2 ระบบ การคมนาคมขนส่งของอำเภอเฉลิมพระเกียรติมีเส้นทางคมนาคมจากจังหวัด 2 เส้นทางประกอบด้วยทางหลวงหมายเลข 1080 ติดต่อกะหว่างอำเภอเฉลิมพระเกียรติ – อำเภอทุ่งช้าง – จังหวัดน่าน ระยะทาง 139 กิโลเมตร และทางหลวงหมายเลข 1081 ติดต่อกะหว่างอำเภอเฉลิมพระเกียรติ – อำเภอบ่อเกลือ – จังหวัดน่าน ระยะทาง 189 กิโลเมตร ภายในอำเภอยังประกอบด้วยแหล่งน้ำต่างๆ คือ แม่น้ำไหลผ่าน จำนวน 1 สาย คลองชลประทานจำนวน 8 สาย ฝาย/ผนังจำนวน 21 แห่ง ยังคงใช้การได้ 21 แห่ง บ่อบาดาล จำนวน 16 แห่ง ยังคงใช้การได้ 16 แห่ง อ่างเก็บน้ำ จำนวน 2 แห่ง

2.1.12 เศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ทำนาข้าวไร่ ข้าวโพด ซึ่งมีพื้นที่เกษตรทั้งสิ้น 15,579 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ นอกจากนี้ยังมีการทำอุตสาหกรรมพื้นบ้าน เช่น ทอผ้า พื้นเมือง จักสาน ค้าขาย และรับจ้าง ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มีปริมาณน้อย ใช้สำหรับบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น พื้นที่ทำการเกษตรมีน้อย และพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีรายได้เฉลี่ย บาท / คน / ปี ทั้งอำเภอ 23,798 บาท แยกเป็น ตำบลห้วยโก๋น จำนวน 21,911 บาท และตำบลขุนน่าน จำนวน 23,798 บาท โดยครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. (20,000 บาท) จำนวน 324 ครัวเรือน แยกเป็น ตำบลห้วยโก๋นจำนวน 104 ครัวเรือน และตำบลขุนน่าน จำนวน 220 ครัวเรือน อาชีพหลักของประชากรในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ 1. เกษตรกรรม ประมาณร้อยละ 98 2. ค้าขาย ประมาณร้อยละ 1 และ 3. รับจ้าง , เก็บของป่า ประมาณร้อยละ 1 ส่วนพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่ปลูกมากที่สุดในพื้นที่ ดังนี้

- ข้าวนาปี	พื้นที่เพาะปลูก จำนวน	220 ไร่
- ข้าวนาปรัง	พื้นที่เพาะปลูก จำนวน	20 ไร่
- ข้าวไร่	พื้นที่เพาะปลูก จำนวน	12,600 ไร่
- ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	พื้นที่เพาะปลูก จำนวน	5,483 ไร่
- ละหุ่ง	พื้นที่เพาะปลูก จำนวน	500 ไร่
- ส้มเขียวหวาน	พื้นที่เพาะปลูก จำนวน	304 ไร่
- ลิ้นจี่	พื้นที่เพาะปลูก จำนวน	216 ไร่
- ลำไย	พื้นที่เพาะปลูก จำนวน	81 ไร่

สัตว์เศรษฐกิจที่เลี้ยงมากที่สุดในพื้นที่ ดังนี้

- ไก่	จำนวนที่เลี้ยง	27,998 ตัว
- โค	จำนวนที่เลี้ยง	4,090 ตัว
- กระบือ	จำนวนที่เลี้ยง	2,226 ตัว
- สุกร	จำนวนที่เลี้ยง	2,630 ตัว
- เป็ด	จำนวนที่เลี้ยง	830 ตัว
- แพะ	จำนวนที่เลี้ยง	80 ตัว

ทรัพย์สินในครัวเรือน มีดังนี้

- รถยนต์	จำนวน	46 คัน
- รถจักรยานยนต์	จำนวน	752 คัน

- รถไถ	จำนวน 3 คัน
- รถไถนา(ควายเหล็ก)	จำนวน 9 คัน
- รถอีแต๋น	จำนวน 2 คัน
- คอมพิวเตอร์ทุกชนิด	จำนวน 14 เครื่อง
- เครื่องฉายวีดีโอ / วีซีดี	จำนวน 426 เครื่อง
- ทีวี	จำนวน 649 เครื่อง
- วิทยุ / เทป / สเตอริโอ	จำนวน 313 เครื่อง
- กล้องถ่ายรูป / ถ่ายวีดีโอจำนวน	28 เครื่อง
- หม้ออบไฟฟ้า / ไมโครเวฟ	จำนวน 44 เครื่อง

สหกรณ์การเกษตรมี 1 แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรห้วยโก๋น ซึ่งมีทุนหมุนเวียนปีละ 5,621,335 บาท (ปี 2547)

ผลิตภัณฑ์โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีจำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่

1. ผ้าทอพื้นเมืองลายน้ำไหลไทยลื้อ (บ้านห้วยโก๋น หมู่ที่ 1 ต.ห้วยโก๋น)

ผ้าทอลายน้ำไหลไทยลื้อ เป็นผ้าทอที่ชุมชนทอใช้นุ่งห่มในท้องถิ่น ใช้ในการประดิษฐ์ และใช้ในกิจกรรมประเพณีต่างๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะถิ่นที่แตกต่างไปจากที่อื่นๆ โดยผสมผสานระหว่างลายไทยลื้อโบราณกับลายน้ำไหล

2. ไม้กวาดดอกหญ้า (หมู่ที่ 6 ต.ห้วยโก๋น , หมู่ที่ 1, 9, 10 ต.ขุนน่าน)

เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่อยู่ในโครงการตามพระราชดำริ และ(นคพ.ของอำเภอ) ไม้กวาดดอกหญ้าผลิตจากดอกกกที่ขึ้นบนภูเขาทั่วไป สามารถนำมาทำเป็นไม้กวาดได้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1.13 การท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่

1. จุดผ่านแดนถาวรห้วยโก๋น (ตลาดการค้าชายแดน ไทย – ลาว)

ตั้งอยู่บริเวณชายแดนไทย – ลาว บ้านห้วยโก๋น – น้ำเงิน เป็นจุดผ่านแดนถาวร ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นตลาดการค้าระหว่างไทย – สปป.ลาว ช่วงวันเสาร์ตอนเช้าถึงเที่ยงวัน มีสินค้าอุปโภคและบริโภค ผ้าพื้นเมือง ของป่า จุดผ่านแดนแห่งนี้ยังสามารถใช้เป็นทางติดต่อกับแขวงต่างๆทางภาคเหนือของ สปป.ลาว อาทิ แขวงไชยบุรี แขวงหลวงพระบาง แขวงอุดมไชย แขวงพงสาลี แขวงหลวงน้ำทา เป็นต้น เมืองเชียงรุ่ง(สิบสองปันนา) มณฑลยูนนาน ประเทศจีนตอนใต้ และเมืองเดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนามตอนเหนือ

2. ฐานปฏิบัติการห้วยโก๋นเก่า (อนุสรณ์สถาน 17 ทหารกล้า)

อยู่หมู่ที่ 1 บ้านห้วยโก๋น ตำบลห้วยโก๋น ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติกับทหารที่เสียชีวิตในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งถูกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์จำนวน 200 นาย บุกเข้าโจมตีฐานในเช้าวันที่ 9 เม.ย.

2518 เวลาประมาณ 04.30 น. ทำให้ทหารไทยเสียชีวิต 17 นาย บาดเจ็บ 24 นาย (รายละเอียดต่างๆมได้ที่พิพิธภัณฑ์ทหารกลางแจ้ง ได้ทุกวัน)

3. คอยภูเว (สุสานหอย)

เป็นยอดคอยที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,837 เมตร มีลักษณะโดดเด่นเป็นทุ่งหญ้าบนคอย อีกทั้งยังมีลานหินและหน้าผาสูงชันอีกด้วย และมีพรรณไม้หายาก เช่น ค้อ กุหลาบพันปี ฯลฯ ในช่วงฤดูหนาวนั้นจะมีความสวยงามมาก การเดินทางโดยรถยนต์จากที่ว่าการอำเภอไปถึงหน่วยพิทักษ์อุทยานฯภาคที่ 9 (บ้านด่าน) ระยะทางประมาณ 42 กิโลเมตร (หรือจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติคอยภูคา 63 กม.) และเดินทางด้วยเท้าขึ้นคอยภูเวประมาณ 8 กิโลเมตร และมีลูกหาบไว้บริการนักท่องเที่ยว

4. น้ำตกวังเปียน

อยู่ที่หมู่ 7 บ้านห้วยทรายขาว ตำบลห้วยโก๋น ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 11 กิโลเมตร เส้นทางเดินเข้าชมน้ำตกแยกจากถนนหมายเลข 1081 เดินด้วยเท้า 4 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่มีขนาดใหญ่ มีหลายชั้น มีน้ำตกตลอดปีไหลลงสู่แม่น้ำน่าน มีธรรมชาติที่สมบูรณ์

5. ถ้ำคงข่อย

ตั้งอยู่ใกล้กับวัดป่าเฉลิมพระเกียรติ เป็นถ้ำที่สวยงามมาก

6. สถานีพัฒนาเกษตรที่สูงภูยัคฆ์ ตามพระราชดำริ บ้านน้ำรีพัฒนา

หมู่บ้านน้ำรีพัฒนา ตั้งอยู่ที่ ม.12 ต.ขุนน่าน ซึ่งตั้งอยู่บนภูเขาหลวงพระบาง อยู่ห่างจากตัวอำเภอ 44 กิโลเมตร เดินทางได้ 2 ทาง จากอำเภอเฉลิมพระเกียรติ หรืออำเภอบ่อเกลือ เป็นที่ตั้งโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงภูยัคฆ์ ตามพระราชดำริ เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ ผลไม้ไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาว รวมทั้งการเพาะเห็ดหอม ตลอดจนเป็นพื้นที่ที่มีความงามตามธรรมชาติ

2.1.14 การศึกษา

ตารางที่ 2.3 จำนวนสถานศึกษา ครู นักเรียน และห้องเรียน ในสังกัดต่างๆ

สังกัด		จำนวนโรงเรียน (แห่ง)	จำนวนห้องเรียน (ห้อง)	ครู (คน)	นักเรียน (คน)
สนง.คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		12 (1 สาขา)	112	114	1,942
การศึกษานอกโรงเรียน	ศสช.	10	10	16	621
	ศรช.	3	3	18	
เอกชน		-	-	-	-
รวม		25(1สาขา)	125	148	2,563

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 2 แห่ง คือ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านห้วยโก้น มีเด็กที่อยู่ในความดูแล จำนวน 26 คน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านน้ำรีพัฒนา มีเด็กที่อยู่ในความดูแล จำนวน 52 คน

ห้องสมุดประชาชน จำนวน 1 แห่ง

ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน 12 แห่ง

2.1.15 สาธารณสุข

สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ประกอบด้วย

โรงพยาบาล จำนวน 1 แห่ง

สถานีอนามัย จำนวน 4 แห่ง

สถานบริการสาธารณสุขชุมชน จำนวน 2 แห่ง

บุคลากรทางการแพทย์ ประกอบด้วย แพทย์ 1 คน ทันตแพทย์ 1 คน เภสัชกร 1 คน พยาบาล 9 คน เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข 1 คน เจ้าพนักงานห้องแล็บ 1 คน นักวิชาการสาธารณสุข 1 คน อื่นๆ 3 คน

2.1.16 การรักษาความสงบเรียบร้อย

- กำลังตำรวจที่ประจำอยู่ ณ สถานีตำรวจภูธรอำเภอจำนวน 45 นาย

สถานีตำรวจภูธรตำบล จำนวน - นาย

- อาสาสมัครทหารพราน จำนวน 66 นาย

- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (พรส.) จำนวน 14 คน

- อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) จำนวน 80 คน

- อาสาสมัครรักษาดินแดนอำเภอ (อส.อ.) จำนวน 19 นาย

- ลูกเสือชาวบ้าน (ลส.ชบ.) จำนวน 653 คน

- ไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) จำนวน - คน

2.1.17 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วย แม่น้ำน่านและลำห้วยต่างๆ ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ อยู่ในบริเวณอุทยานแห่งชาติดอยภูคา และป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดอยภูคาและป่าผาแดง

2.1.18 โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ / พระราชดำริ / พระราชเสาวนีย์ ของพระบรมวงศานุวงศ์

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ในสังกัดศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1. โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน (อันเนื่องมาจากพระราชดำริ) พมพ. ในพื้นที่ตำบลขุนน่าน จำนวน 3 หมู่บ้าน
 - บ้านจอมเป่า ตำบลขุนน่าน
 - บ้านกัวจันทร์ ตำบลขุนน่าน
 - บ้านน้ำรีพัฒนา ตำบลขุนน่าน
2. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ ในพื้นที่ตำบลขุนน่าน จำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่
 - บ้านจอมเป่า ตำบลขุนน่าน
 - บ้านกัวจันทร์ ตำบลขุนน่าน
 - บ้านน้ำช้าง ตำบลขุนน่าน
 - บ้านน้ำรีพัฒนา ตำบลขุนน่าน
3. โครงการการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา ในพื้นที่ตำบลขุนน่าน จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่
 - บ้านกัวจันทร์ ตำบลขุนน่าน
 - บ้านน้ำรีพัฒนา ตำบลขุนน่าน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ในสังกัด ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1. โครงการพัฒนาเกษตรพื้นที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสะจุก – บ้านสะแกียง
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”
3. โครงการจัดและส่งเสริมการทำไม้กวาดจากดอกทัง
4. โครงการเกษตรเพื่อผลิตอาหารแบบครบวงจร
5. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เพื่อประกอบอาชีพ
6. โครงการร้านค้าชุมชน

ในสังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1. โครงการเกษตรเขตพื้นที่สูงพยุหะ บ้านน้ำรีพัฒนา
2. โครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ พื้นที่สถานีพัฒนาเกษตรที่สูงบ้านสะจุก – บ้านสะแกียง
3. โครงการส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ พื้นที่โครงการสถานีพัฒนาเกษตรที่สูงพยุหะ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชเสาวนีย์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ในสังกัดศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนผู้ด้อยโอกาสในเขตภูเขา

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในสังกัดศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1. โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร
2. โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพดีของเด็ก ตั้งแต่อายุในครรภ์และเด็กอายุ 0 – 3 ปี
3. กิจกรรมให้ความรู้ และพัฒนาทักษะทางวิชาการประกอบอาชีพ
4. ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น
5. ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนให้มีโอกาสต่อในระดับสูงขึ้น

ในสังกัดสำนักงานเกษตรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1. โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน สังกัด สพฐ. และสังกัดศูนย์แม่ฟ้าหลวง
2. กิจกรรมฝึกอบรมผู้ปกครองนักเรียน หลักสูตรการปลูกและขยายพันธุ์ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผักสวนครัว

ในสังกัดสำนักงานปศุสัตว์อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1. โครงการสถานีพัฒนาเกษตรพื้นที่สูงตามพระราชดำริ บ้านสะจุก – บ้านสะแกียง (กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์)
2. โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ โรงเรียนในสังกัด สพฐ. 13 โรงเรียน (งานพัฒนาการปศุสัตว์)

ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเฉลิมพระเกียรติ / โรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ

- โครงการควบคุมหนอนพยาธิในแผนกไฟฟ้าพัฒนา

ในสังกัดโรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติ

1. โครงการสหกรณ์โรงเรียน

2. โครงการอาหารกลางวัน

ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโก๋น

1. โครงการปล่อยปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติ
2. โครงการปลูกต้นไม้
3. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงวัว

ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลขุนน่าน

1. โครงการอาหารกลางวันเด็กนักเรียน
2. โครงการอาหารเสริมนมเด็กนักเรียน

3. โครงการค่ายเยาวชน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.1.19 การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล

1. การดำเนินงานตามโครงการแก้ไขปัญหาดังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ

จำนวนผู้ลงทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ ณ วันที่ 31 ตุลาคม 2548

จำนวน 2,130 ราย แยกตามปัญหา ได้แก่

- ผู้ลงทะเบียน สย.1 ที่ดินทำกิน จำนวน 1,919 ราย ได้รับการช่วยเหลือแล้ว 1,860 ราย
- ผู้ลงทะเบียน สย.2 นร.นศ.ต้องการงานทำ จำนวน 71 ราย ได้รับการช่วยเหลือแล้ว 71 ราย
- ผู้ลงทะเบียน สย.5 การถูกหลอกลวง จำนวน 14 ราย ได้รับการช่วยเหลือแล้ว 10 ราย
- ผู้ลงทะเบียน สย.6 หนี้สินภาคประชาชน จำนวน 1,083 ราย ได้รับการช่วยเหลือแล้ว 1,031 ราย
- ผู้ลงทะเบียน สย.7 คนจนไม่มีที่อยู่อาศัย จำนวน 96 ราย ได้รับการช่วยเหลือแล้ว 25 ราย เหลือ 71 ราย อยู่ระหว่างการดำเนินการ
- ผู้ลงทะเบียน สย.8 ปัญหาอื่นๆ จำนวน 157 ราย ได้รับการช่วยเหลือแล้ว 156 ราย เหลือ 1 ราย อยู่ระหว่างการดำเนินการ

2. โครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน / ชุมชน SML

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้จัดประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกหมู่บ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชิงกลาง ได้แจ้งว่าทางธนาคารได้ออเงินเข้าบัญชีของหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว จำนวน 8 หมู่บ้าน เป็นเงินทั้งสิ้น 3,900,000 บาท ซึ่งอำเภอได้ประสานให้แต่ละหมู่บ้านไปดำเนินการเปิดบัญชีของหมู่บ้านเพื่อดำเนินการตามโครงการที่ได้ประชุมประชาคมไปแล้ว

3. การแก้ไขปัญหายาเสพติด

เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2548 ได้เปิดปฏิบัติการพลังแผ่นดินกวาดล้างยาเสพติด ครั้งที่ 4 ณ สนามหน้าที่ว่าการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตั้งจุดตรวจ / จุดสกัด ตามปฏิบัติการพลังแผ่นดินร่วมกวาดล้างยาเสพติด ครั้งที่ 4 โดยกำลัง ตำรวจภูธรอำเภอเฉลิมพระเกียรติ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ศุลกากร ทหารพราน ฝ่ายปกครอง และสมาชิกอาสาสมัครรักษาดินแดน ตั้งจุดตรวจ / จุดสกัดบนถนนสายหลักและจุดผ่านแดนไทย – สปป.ลาว จำนวน 5 จุด พร้อมทั้งได้ดำเนินการสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้าน / ชุมชน เอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน สรุปผลการดำเนินงานได้ ดังนี้

- ผู้ผ่านการอบรมศูนย์วิทยุหมู่บ้าน จำนวน 248 คน
- สมาชิกโครงการ TO BE NUMBER ONE จำนวน 248 คน
- จำนวนผู้ประสานพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด จำนวน 1,032 คน

4. หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

- สินค้า OTOP ได้แก่

1. ผ้าทอลายน้ำไหลไทยลื้อ บ้านห้วยโก๋น หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยโก๋น
2. ไม้กวาดดอกหญ้า บ้านจอมเปา หมู่ที่ 1, บ้านห้วยปู่ หมู่ที่ 9 ตำบลขุนน่าน, บ้านใหม่ไชยขรรค์ หมู่ที่ 6 ตำบลห้วยโก๋น

มูลค่าการจำหน่ายสินค้า OTOP ปี 2548 (มกราคม 2548 – กันยายน 2548) รวมยอดจำหน่ายเป็นเงินทั้งสิ้น 2,316,500 บาท

5. การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- จำนวนกองทุนที่ได้รับการจัดสรรเงิน จำนวน 12 หมู่บ้าน รวม 12 ล้านบาท มีการเบิกจ่ายเงิน 10,519,000 บาท ได้แก่ หมู่ที่ 1 – 7 ตำบลห้วยโก๋น และหมู่ที่ 3,5,6,10,12 ตำบลขุนน่าน
- ผ่านการเห็นชอบอนุกรรมการระดับจังหวัด แต่ยังไม่ได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1,2,4,7,8 ตำบลขุนน่าน
- ผ่านการเห็นชอบของอนุกรรมการระดับอำเภอแต่ยังไม่ผ่านการพิจารณาระดับจังหวัด 1 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 11 ตำบลขุนน่าน
- ไม่ขอรับการสนับสนุนจำนวน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 9,13,14,15 ตำบลขุนน่าน

6. การดำเนินงานกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กขคจ.)

หมู่บ้านละ 280,000 บาท รวม 21 หมู่บ้าน ยกเว้นบ้านห้วยเตี้ย หมู่ที่ 15 ตำบลขุนน่าน

2.2 ลักษณะทั่วไปของจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น

ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2537 ได้ประกาศเปิดจุดผ่านแดนถาวรบริเวณบ้านห้วยโก๋น หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยโก๋น อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นจุดผ่านแดนถาวร บ้านห้วยโก๋น หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน ในปัจจุบัน

โดยเปิดเป็นช่องทางอนุญาตให้บุคคลและพาหนะ เข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักร บริเวณตรงข้ามเมืองเงิน เขตเศรษฐกิจพิเศษหงสา แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เดินทางไปมาและซื้อขายสินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค ระหว่างเวลา 08.00 -17.00 น. ของทุกวัน สำหรับเส้นทางที่ผ่านออกไปทางจุดผ่านแดนถาวรห้วยโก๋น สามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวเมืองเงิน ซึ่งมีระยะทาง 8 กม. และจากเมืองเงินไปยังเมืองหงสา มีระยะทาง 35 กม. และจากเมืองหงสาไปบ้านท่าช้างซึ่งอยู่ติดกับแม่น้ำโขงมีระยะทาง 26 กม. แล้วใช้พาหนะเรือเดินทางล่องไปหลวงพระบางได้ หากเป็นเรือเร็วจะใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ค่าโดยสารประมาณคนละ 200 บาท หากจะทวนน้ำขึ้นไปเชียงของหรือเมืองห้วยทรายจะใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง

2.2.1 ข้อมูลทั่วไป

ประเภท จุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น

ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติดอยภูคาและป่าผาแดง บริเวณบ้านห้วยโก๋น

หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

ติดต่อกับพื้นที่/เขต/จังหวัดของประเทศเพื่อนบ้าน เมืองเงิน แขวงไชยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สภาพพื้นที่

- เขตที่ตั้งจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น พื้นที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยภูคาและป่าผาแดง
- เขตเมืองเงิน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่วนมากเป็นภูเขาเตี้ยๆและที่ราบลุ่มหุบเขา

2.2.2 สภาพพื้นที่

สภาพพื้นที่บริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น เป็นภูเขาสลับซับซ้อน สามารถเชื่อมต่อกับประเทศลาว จีน และเวียดนามได้ สภาพการจราจรมีความลาดชัน และเส้นทางคดโค้งไปมา (ดูตาราง 2.4)

ตารางที่ 2.4 สภาพพื้นที่บริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น

พื้นที่บริเวณจุดผ่านแดน	ขนาดพื้นที่(ตร.ม.)/ไร่	สภาพพื้นที่/ศักยภาพของพื้นที่	สภาพปัญหาด้านการจราจร/ทั่วไป	ข้อสังเกต/แนวทางการแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
1.สภาพพื้นที่บริเวณด่าน	19-3-7 ไร่ (อบจ.น่านขอใช้) 1,000 ไร่ (จังหวัดน่านขอใช้)	-เป็นภูเขาสลับซับซ้อน -สามารถเชื่อมต่อกับประเทศลาว จีนและเวียดนามได้	-ทางมีสภาพความลาดชัน และเส้นทางคดโค้งไปมา	
2.สภาพพื้นที่บริเวณท่าเรือ	-			
3.สภาพชุมชนรอบพื้นที่	35,000 ไร่ (บ้านห้วยโก๋น)	-เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน	-ทางมีสภาพลาดชันสูงและเส้นทางคดโค้ง	
4.สภาพชุมชนของประเทศเพื่อนบ้าน	566 ตร.กม. (พื้นที่เมืองเงิน)	-เป็นที่ราบลุ่มหุบเขาและเนินเขาเตี้ยๆ	-เส้นทางจราจรเป็นถนนลูกรัง	

2.2.3 โครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่

โครงข่ายคมนาคมของจุดผ่านแดนบ้านห้วยโก๋นเชื่อมโยงกับพื้นที่อื่นๆ ประกอบด้วย ถนนสายหลักเข้าสู่จุดผ่านแดน เป็นถนนลาดยาง สภาพชำรุดเสียหายเป็นส่วนใหญ่ ถนนสายรองเข้าสู่จุดผ่านแดน เป็นถนนลาดยาง สภาพชำรุดเสียหายเป็นส่วนใหญ่ ถนนภายในพื้นที่ ยังใช้การได้ดี (ดูตาราง 2.5)

ตารางที่ 2.5 โครงข่ายคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่บริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น กับอำเภอและจังหวัด

โครงข่ายคมนาคมและขนส่ง	ระยะทางห่างจากอำเภอ(กม.)	ระยะทางห่างจากจังหวัด(กม.)	สภาพการ
ถนนสายหลักเข้าสู่จุดผ่านแดน	6	138	-เป็นถนนลาดยาง สภาพชำรุดเสียหายเป็นส่วนใหญ่
ถนนสายรองเข้าสู่จุดผ่านแดน	2	141	-เป็นถนนลาดยาง สภาพชำรุดเสียหายเป็นส่วนใหญ่
ถนนภายในพื้นที่	200 เมตร	-	-ยังใช้การได้ดี
ระบบขนส่งสาธารณะในพื้นที่(รถสองแถว,รถรับจ้าง)/ค่าโดยสาร	-รถสองแถว 1 สาย(ปอน- ห้วยโก๋น ค่าโดยสาร 50 บาท) -รถปรับอากาศ 1 สาย(เด่นชัย - ห้วยโก๋น ค่าโดยสาร 160 บาท) (เริ่มบริการเมื่อ 5ต.ค.48)	138	-ยังไม่มีรถโดยสารจากจังหวัดถึงจุดผ่านแดนโดยตรง
ท่าเรือ (ประเภทเรือ / ค่าโดยสาร)	-	-	-

2.2.4 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการค้าชายแดน

ปริมาณการเดินทางคน/และสินค้าผ่านเข้า-ออก(เฉลี่ย/เดือน) ตั้งแต่ปี 2545-2548 พบว่า เกือบทุกปีมีจำนวนคนขาเข้าปริมาณมากกว่าขาออก แต่ไม่ต่างกันมากนัก ส่วนปริมาณและมูลค่าสินค้าขาเข้าจะมีปริมาณมากกว่าขาออกเป็นเท่าตัว ประเภทสินค้าที่นำเข้ามาได้แก่ ผ้า ของป่า ไม้แปรรูป เป็นต้น และประเภทสินค้าที่ส่งออกได้แก่ รถยนต์ ปูนซีเมนต์ สายไฟฟ้า เป็นต้น (ตารางที่ 2.6)

ตารางที่ 2.6 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและการค้าชายแดน

ปริมาณการ เดินทางคน/และ สินค้าผ่านเข้า- ออก(เฉลี่ย/ เดือน)	ขาเข้า			ขาออก			หมายเหตุ/ ปัญหา/ ข้อสังเกต/ ข้อเสนอแนะ
	จำนวน คน	ปริมาณ/มูลค่า สินค้า	ประเภทสินค้า	จำนวน คน	ปริมาณ/มูลค่า สินค้า	ประเภทสินค้า	
2545	5,238	22,148,488.24	ผ้า ของป่า ฯลฯ	4,718	10,968,840.27	รถยนต์ ปูน ซีเมนต์ ฯลฯ	
2546	6,017			6,003			
2547	7,037	34,411,968.27	ไม้แปรรูป , กระป๋อง ฯลฯ	7,032	18,709,227.44	ปูนซีเมนต์, สายไฟฟ้า ฯลฯ	
2548	6,036			6,039			

2.2.5 แผนงาน / โครงการพัฒนาบริเวณจุดผ่านแดน

จุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น มีแผนงาน/โครงการพัฒนาภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยประกอบด้วยโครงการปรับปรุงสิ่งสาธารณูปโภค ก่อสร้างตลาดการค้าชายแดน และปรับปรุงถนนเข้าด่านห้วยโก๋น มีระยะดำเนินการในปี 2549 (ตารางที่ 2.7)

ตารางที่ 2.7 แผนงาน/โครงการพัฒนาบริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น - น้ำเงิน

ลำดับที่	ชื่อแผนงาน/ โครงการ	รายละเอียด แผนงาน/โครงการ	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ	หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	หมายเหตุ/ปัญหา/ ข้อสังเกต/ ข้อเสนอแนะ
1.	ปรับปรุงสิ่ง สาธารณูปโภค	ต่อเติม ไฟฟ้า ประปา ห้องน้ำ ภายในโครงการ	ปี 2549	-	อบจ.น่าน	
2.	ก่อสร้างตลาด การค้าชายแดน	ก่อสร้างอาคาร ร้านค้าเพิ่มเติม	ปี 2549	-	อบจ.น่าน	
3.	ปรับปรุงถนนเข้า ด่านห้วยโก๋น	ปรับปรุงถนนเข้าสู่ จุดผ่านแดน ระยะทาง 6 กม.		-	อบจ.น่าน	

2.2.6 ข้อมูลด้านสภาพสังคมของชุมชนในพื้นที่

1) หมู่บ้านห้วยโก๋น

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านห้วยโก๋น มีลักษณะเป็นเนินเขาสูง และไม่มีพื้นที่ราบมากนัก ซึ่งมีระดับความสูงระหว่าง 400-800 เมตร และมีความชันปกติ 10 – 35 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากพื้นที่มีลักษณะสูงชันการระบายน้ำจึงเป็นไปตามธรรมชาติ ซึ่งน้ำจะไหลลงสู่แม่น้ำลำธารที่อยู่ทางทิศใต้ และไหลลงไปในแม่น้ำน่านทางตอนบน พื้นที่ประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นพื้นที่เกษตรกรรม นอกนั้นเป็นพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนของกรมป่าไม้ และไม่มีการอนุญาตให้ตัดไม้เพื่อการค้าขาย แต่มีข้อยกเว้นการตัดไม้ตามเหตุผล

2) หมู่บ้านในเมืองเงิน

ลักษณะภูมิประเทศของพื้นที่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งอยู่ฝั่งตรงกันข้ามกับห้วยโก๋น โดยมีเส้นทางเชื่อมโยงจากจุดผ่านแดนถาวรห้วยโก๋น เป็นระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร มีชุมชนที่อยู่ใกล้ที่สุด คือ เมืองเงิน และสามารถผ่านไปถึงเมืองหงสา ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ในแขวงไชยบุรี เป็นหมู่บ้านที่มีการเติบโตรวดเร็ว มีลักษณะเป็นเมืองและเป็นชุมชนชายแดนหลักของชายแดนลาวเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ขนาดเล็กแต่อุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ราบกว้างขวางอยู่ทางทิศเหนือประมาณ 6 กิโลเมตรตามแม่น้ำโขง ซึ่งเ็นสาขาย่อยของแม่น้ำโขง ชาวเมืองส่วนใหญ่ยังชีพโดยอาศัยการเกษตรกรรมเป็นหลัก รองลงมา คือ การทอผ้าพื้นเมือง ซึ่งเป็นอาชีพสำคัญที่นารายได้มาสู่ครอบครัว

หมู่บ้านในเมืองเงินตั้งอยู่โดดเดี่ยวห่างจากเมืองหลวงของลาว (ใกล้ชายแดนของไทย) ถนนในหมู่บ้านยังเป็นดินลูกรัง ปัจจุบันได้พัฒนาให้ดีขึ้นและเชื่อมกับเมืองหลักชายแดน คือ หงสาประมาณ 40 กิโลเมตร ไปทางทิศตะวันออกและเชื่อมกับเมืองปากแบ่ง ไปทางทิศเหนือทางแม่น้ำโขง การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในปัจจุบันนั้น มีการก่อสร้างเพิ่มและหนาแน่นขึ้น รูปแบบของบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ที่ยังมีรูปแบบชนบททั่วไป แต่ก็มีตึกเกิดขึ้นใหม่ด้วย

จากการศึกษาข้อมูลด้านสภาพสังคมของชุมชนในพื้นที่ทั้งฝั่งไทยและฝั่งลาว พบว่าจำนวนประชากรระดับอำเภอและจำนวนบ้านเรือนของฝั่งลาวมีมากกว่าฝั่งไทย ส่วนการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของทั้งสองฝั่ง คือ อาชีพเกษตรกร (ตาราง 2.8)

ตารางที่ 2.8 ข้อมูลด้านสภาพสังคมของชุมชนในพื้นที่

	ฝั่งไทย	ฝั่งลาว	หมายเหตุ
จำนวนประชากรระดับอำเภอ	9,152	14,840	ข้อมูล ณ วันที่ 30 ก.ย.48
จำนวนประชากรระดับหมู่บ้าน	943*	-	*ข้อมูลบ้านห้วยโก้น น.1 ต.ห้วยโก้น
จำนวนบ้านเรือน(หลัง)	221	2,286*	*ข้อมูลหลังคาเรือนของเมืองเงิน สปป.ลาว
การประกอบอาชีพ(ประมาณเป็นร้อยละ)			
เกษตรกร	98	99	
รับราชการ	0.5	0.2	
ค้าขาย	0.5	0.8	
อื่นๆ	1	-	
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน(บาทต่อเดือน)	8,507	-	

ผลการดำเนินการของด่านตรวจคนเข้าเมือง

ด่านตรวจคนเข้าเมืองน่าน มีผลงานการดำเนินการระหว่าง ม.ค.2548 – ธ.ค.2548 โดยมีผลการดำเนินการ ดังนี้

คนเข้าเมือง

- คนต่างด้าวยื่นคำร้องขออยู่ต่อในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว จำนวน 100 ราย (ระยะสั้น 22 ราย, ระยะยาว 78 ราย)

- แจ้งคนต่างด้าวเข้าพักอาศัย จำนวน 147 คน

- แจ้งอยู่เกิน 90 วันของคนต่างด้าว จำนวน 125 คน

- คำร้องขอสงวนสิทธิของของคนต่างด้าว จำนวน 43 คน

- รายงานตัวพิสูจน์สัญชาติ จำนวน – คน

บุคคลและพาหนะทางบก

สถิติรวบรวมได้จากการผ่านเข้า – ออกของบุคคล และพาหนะ ณ จุดผ่านแดน ตำบลห้วยโก้น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน แยกออกเป็น

- บุคคลสัญชาติไทย จำนวน 5,783 คน

- บุคคลสัญชาติลาว จำนวน 8,328 คน

- ยานพาหนะ จำนวน 1,499 คัน

สถิติการเดินทางผ่านเข้า – ออกทางบก ดังกล่าวข้างต้น ใช้เอกสารในการเดินทางเข้า – ออกเป็นบัตรผ่านแดนและการใช้หนังสือเดินทาง ซึ่งบัตรผ่านแดนออกให้โดยจังหวัดน่าน สำหรับบุคคลสัญชาติไทยที่จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร และบัตรผ่านแดนซึ่งออกให้โดยเขตพิเศษเชียงฮ่อน – หงสา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สำหรับบุคคลสัญชาติลาวที่จะเดินทางเข้า

มานาราชอาณาจักร โดยมีกำหนดให้พักอาศัยในเขตพื้นที่ที่กำหนด ของแต่ละประเทศได้จำนวน 3 วัน สำหรับบุคคลสัญชาติลาวที่เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรนั้นจำกัดให้พักอาศัยได้เพียงเขตพื้นที่ จังหวัดน่านเท่านั้น และบุคคลสัญชาติไทยที่จะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรจำกัดให้พักอาศัยได้เพียงเขตพื้นที่แขวงไซบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเช่นกัน ส่วนบุคคลสัญชาติอื่น หากจะเดินทางเข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักรไทย ณ จุดผ่านแดนถาวรนี้ จะต้องได้รับอนุญาต เป็นการเฉพาะรายจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องของทั้งสองประเทศ เนื่องจากจุดผ่านแดนถาวรบ้าน ห้วยโก๋น จังหวัดน่าน เป็นจุดผ่านแดนถาวรและด่านน้ำเงิน เมืองเงิน แขวงไซบุรี เป็นจุดผ่านแดนระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างจังหวัดน่าน และแขวงไซบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ในกรณีที่จะใช้หนังสือเดินทางผ่านเข้า - ออก ณ จุดผ่านแดนถาวร สามารถใช้ได้กับ ประชาชนไทยและประชาชนลาว ยกเว้นบุคคลประเทศที่สาม ทาง สปป.ลาว ไม่อนุญาตให้เดินทางเข้า - ออก ณ จุดผ่านแดนแห่งนี้ สามารถเดินทางเข้าโดยไม่ต้องขอรับการตรวจลงตรา ซึ่งจะ อนุญาตให้พำนักอยู่ได้ 30 วัน

ตารางที่ 2.9 สถิติจำนวนคนเข้า - ออก บริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น ปี 2547

เดือน	ด่านห้วยโก๋น			
	คนไทย		คนลาว	
	เข้า	ออก	เข้า	ออก
มกราคม	463	461	481	467
กุมภาพันธ์	439	439	586	586
มีนาคม	457	457	691	691
เมษายน	519	479	637	637
พฤษภาคม	351	351	446	446
มิถุนายน	242	242	427	427
กรกฎาคม	259	259	540	540
สิงหาคม	247	247	591	591
กันยายน	255	255	574	574
ตุลาคม	332	332	432	432
พฤศจิกายน	323	323	603	603
ธันวาคม	551	551	-	-
รวม	4,438	4,396	7,037	7,032

ที่มา: ด้านตรวจคนเข้าเมืองน่าน

สภาพปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง

ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองของบุคคลต่างด้าว โดยเฉพาะบุคคลสัญชาติลาว ซึ่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศไทย เป็นระยะทางยาวหลายร้อยกิโลเมตรนั้น ซึ่งก่อนจะมีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก้นนั้น ปรากฏว่ามีการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองตามแนวชายแดนอยู่โดยตลอด แต่มีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้น โดยเป็นการลักลอบเข้ามาเพื่อเยี่ยมญาติ พี่น้อง หรือหาซื้อสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเข้ามารักษาพยาบาล ซึ่งคนเหล่านั้นจะเดินทางออกนอกราชอาณาจักรโดยทันทีเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ ซึ่งภายหลังจากที่มีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก้นนั้น การเดินทางเข้า – ออก ของบุคคลสัญชาติลาว จึงปฏิบัติไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง โดยมีหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองดำเนินการจัดทำเอกสารเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร เป็นบัตรผ่านแดน (BORDER PASS) ซึ่งจัดทำโดยทางการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การลักลอบหนีเข้ามาในราชอาณาจักรบริเวณจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก้นนั้นน้ำเงิน จึงมีแนวโน้มจะลดลง จะมีปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองอยู่เพียงบริเวณจุดผ่อนปรนห้วยสะแดง ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน และจุดผ่อนปรนบ้านใหม่ชายแดน ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ซึ่งอนุญาตให้บุคคลสัญชาติลาวเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรในวันที่ 1 และ 15 ของเดือน และอนุญาตให้เข้ามาและอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดเท่านั้น ได้ปรากฏว่ามีการลักลอบเดินทางหลบหนีเข้ามานอกเหนือเวลา และมาตรการกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยรวมแล้วนั้นจะเป็นการลักลอบเข้ามาเพื่อภารกิจส่วนตัว และจะเดินทางออกไปเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ

ตารางที่ 2.10 สถิติการจับกุมบุคคลต่างด้าว การเข้า - ออกยานพาหนะ และการพำนักในราชอาณาจักรไทย

เดือน	สถิติการจับกุมบุคคลต่างด้าว		สถิติยานพาหนะเข้า - ออก		สถิติอยู่ต่อในราชอาณาจักร		RE-ENTRY		แจ้ง 90 วัน	รับแจ้งที่พักอาศัย
	จับกุม	ผลักดัน	เข้า	ออก	ระยะยาว	ระยะสั้น	R	M		
มกราคม	14	26	67	67	13	3	1	1	-	-
กุมภาพันธ์	9	15	59	59	10	2	8	1	-	-
มีนาคม	17	19	71	71	7	1	10	1	-	-
เมษายน	22	24	39	39	-	9	7	-	-	-
พฤษภาคม	10	22	96	96	7	1	8	-	-	-
มิถุนายน	15	20	59	59	1	4	6	-	-	-
กรกฎาคม	46	46	69	69	24	6	3	-	-	-
สิงหาคม	8	8	65	65	5	4	2	-	-	-
กันยายน	-	-	74	74	4	7	3	-	-	-
ตุลาคม	11	11	55	55	-	1	4	-	-	-
พฤศจิกายน	-	-	93	93	14	1	9	-	-	-
ธันวาคม	16	16	120	120	6	3	3	-	-	-
รวม	168	207	867	867	91	42	64	3	0	0

ที่มา: ด้านตรวจคนเข้าเมืองน่าน

2.2.7 ความต้องการของท้องถิ่นต่อการพัฒนาจุดผ่านแดน

ความต้องการของท้องถิ่นต่อการพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋นนั้น ประกอบด้วยด้านคมนาคม คือต้องการให้มีการปรับปรุงเส้นทางเข้าจุดผ่านแดนที่ชำรุดทุกเส้นทาง ด้านสภาพพื้นที่บริเวณด่าน คือปรับปรุงตลาดชายแดนให้มีไฟฟ้า ประปา ห้องน้ำเพิ่ม ปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม และจัดหาสถานที่ทิ้งขยะ ส่วนด้านสภาพชุมชน ต้องการให้ชุมชนมีรายได้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดชายแดน (ตารางที่ 2.11)

ตารางที่ 2.11 ความต้องการของท้องถิ่นต่อการพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น

ด้าน	ความต้องการของท้องถิ่นต่อการพัฒนาจุดผ่านแดน	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
1. โครงข่ายการคมนาคม	1.ปรับปรุงเส้นทางเข้าจุดผ่านแดนที่ชำรุดทุกเส้นทาง	- มีงบประมาณไม่พอเพียง	-
2. สภาพพื้นที่บริเวณด่าน	1.ปรับปรุงตลาดชายแดนให้มีไฟฟ้า ประปา และห้องน้ำเพิ่ม 2.ปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม 3.จัดหาสถานที่ทิ้งขยะ	- มีงบประมาณไม่พอเพียง	-
3. สภาพชุมชน	-ให้ชุมชนมีรายได้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดชายแดน	- ประชาชนในพื้นที่ยังมีส่วนร่วมน้อย - ผู้ประกอบการค้าส่วนมากมาจากนอกพื้นที่อำเภอ	-
4. ความปลอดภัย	-	-	-

2.2.8 การคมนาคมขนส่งและการผ่านแดนไทย – สปป.ลาว

ในอดีตนั้น จังหวัดน่านได้ชื่อว่าเป็นเมืองปิดเนื่องจากปัญหาและอุปสรรคด้านเส้นทางคมนาคมกับจังหวัดใกล้เคียง แต่ปัจจุบันมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกให้สะดวกสบายสามารถติดต่อกับจังหวัดแพร่ ลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ และพะเยา ทำให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่วนทางอากาศ บริษัท พีบีแอร์ จำกัด ได้เปิดเส้นทางระหว่างกรุงเทพฯ – น่าน 5 เที่ยวบิน/สัปดาห์ (ทุกวันจันทร์ อังคาร พฤหัสบดี ศุกร์ อาทิตย์) จึงนับได้ว่าสามารถเดินทางได้สะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ ดังนั้นจังหวัดน่านจึงมิได้เป็นเมืองปิดเหมือนอดีตอีกต่อไป ขณะที่มีการพัฒนาเขตสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยจีน พม่า ลาว และไทย ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ กอปรกับบริษัทไทย – ลาว ลิกไนต์เคยได้รับสัมปทานเหมืองแร่ลิกไนต์ใน สปป.ลาว (ปัจจุบันบริษัทไทย – ลาวลิกไนต์ ได้มอบให้บริษัทบ้านปุมหาชน จำกัด เป็นผู้ร่วมลงทุน ดำเนินการในนามบริษัทบ้านปุมหาชน จำกัด โดยขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ พร้อมกับศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และจัดหาแหล่งเงินทุน เพราะเป็นการลงทุนสร้างโรงไฟฟ้าที่ผลิตจากแร่ลิกไนต์ ที่ส่งกระแสไฟฟ้ามายังประเทศไทยส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งจัดใช้ในแขวงต่างๆของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตอนเหนือ) จึงเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมจากบ้านห้วยโก๋น ผ่านทางจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น ไปยังประเทศ สปป.ลาว จีน และเวียดนาม

1) เส้นทางคมนาคมระหว่างบ้านห้วยโก้นกับอำเภอใกล้เคียง

เส้นทางคมนาคมที่ใช้ติดต่อเชื่อมโยงระหว่างบ้านห้วยโก้น ตำบลห้วยโก้น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ กับอำเภอข้างเคียงมีเฉพาะเส้นทางคมนาคมทางบกเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นเส้นทางที่สำคัญยิ่งของบ้านห้วยโก้น สำหรับเส้นทางสายหลักที่สำคัญประกอบด้วย 2 เส้นทางคือ

1. ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1080 เป็นเส้นทางจากอำเภอเมืองไปทางทิศเหนือของจังหวัดน่าน ผ่านอำเภอท่าวังผา อำเภอปัว อำเภอเชียงกลาง และอำเภอทุ่งช้าง รวมระยะทางประมาณ 85 กิโลเมตร เป็นถนนลาดยางมาตรฐาน 2 ช่องจราจร และมีเส้นทางที่สร้างขึ้นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จากอำเภอทุ่งช้างถึงอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ระยะทาง 58 กิโลเมตร และจากอำเภอเฉลิมพระเกียรติไปยังด่านชายแดนระยะทาง 2.5 กิโลเมตร

2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1081 เป็นเส้นทางลาดยางมาตรฐาน 2 ช่องจราจร จากอำเภอเฉลิมพระเกียรติลงทางใต้ไปยังอำเภอบ่อเกลือ

2) เส้นทางคมนาคมระหว่างบ้านห้วยโก้นกับประเทศเพื่อนบ้าน

เส้นทางคมนาคมทางอากาศ

เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 ได้มีการเปิดเที่ยวบินปฐมฤกษ์ เส้นทางการบินระหว่างน่าน – หลวงพระบาง – เชียงใหม่ โดยมีเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวประจำประเทศไทย เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามประจำประเทศไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ผู้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดน่าน พล.ต.ต.ชาญวุฒิ วัชรพุกก์ รอง ผบ.สทม.(ยศและตำแหน่งในขณะนั้น) และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆร่วมในพิธี โดยทางสายการบินลาวใช้เครื่องบินแบบ ATR 72 ขนาด 70 ที่นั่ง โดยกำหนดตารางการบินสัปดาห์ละ 2 วัน คือ วันพฤหัสบดี และวันอาทิตย์ ระยะหนึ่งต่อมาได้ประสานแจ้งเปลี่ยนตารางการบินเป็น วันศุกร์ และวันอาทิตย์ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม 2544 เป็นระยะเวลาประมาณ 6 เดือน ในลักษณะของเครื่องเช่าเหมาลำ ที่ผ่านมาสถิตินการเดินทางเข้า – ออก ทางอากาศมีน้อย เนื่องจากเป็นระยะเริ่มต้น และเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2544 มีเที่ยวบินของสายการบินลาวมายังจังหวัดน่าน โดยมีผู้โดยสารคนไทยเดินทางออก 17 คน และมีผู้โดยสารคนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรจำนวน 7 คน วันที่ 2 ธันวาคม 2544 มีอีก 1 เที่ยวบิน มีผู้โดยสารคนไทยเดินทางเข้า 17 คน ผู้โดยสารเดินทางออก 1 คน

แต่ในปัจจุบันการคมนาคมทางอากาศได้ถูกยกเลิกไปแล้ว เนื่องจากไม่มีความคุ้มทุนทางเศรษฐกิจ หากแต่ว่าในอนาคตสามารถที่จะพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น และมีจำนวนผู้โดยสารจำนวนมากพอ ก็อาจจะสามารถกลับมาเปิดให้บริการได้อีกครั้ง

เส้นทางคมนาคมทางบก

สำหรับเส้นทางคมนาคมที่สำคัญที่ใช้ติดต่อระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านผ่านทางบ้านห้วยโก้น ตำบลห้วยโก้น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน มีดังต่อไปนี้

1. เส้นทางด่านห้วยโก๋น – เมืองเงิน (สปป.ลาว) ระยะทาง 5 กิโลเมตร สภาพลาดยาง 3 กิโลเมตรแรก โดยบริษัทไทย – ลาว ลิกไนต์ สร้างขึ้นเชื่อมระหว่างจุดผ่านแดนถาวรห้วยโก๋นกับเมืองเงิน ของสปป.ลาว เส้นทางสายนี้มีแผนพัฒนาจากเมืองเงิน (สปป.ลาว) สู่ปากห้วยแคน เชื่อมต่อถนนที่ปากแบ่ง ซึ่งเป็นเส้นทางสายสำคัญอย่างมาก เมื่อเชื่อมต่อกันแล้วก็จะถนนยุทธศาสตร์สายสำคัญที่เชื่อมกันทั้งระบบของถนนภายใน สปป.ลาว เมืองต่างๆภายในประเทศจีน (ทางด่านบ่อแต่น สปป.ลาวกับด่านบ่อหาน ประเทศจีน) เมืองต่างๆในประเทศเวียดนามตอนเหนือ (ณ ด้านพงสาลี สปป.ลาว กับด่านเมืองเดียนเบียนฟู ของประเทศเวียดนาม)

2. เส้นทางเมืองเงิน – หงสา ระยะทาง 35 กิโลเมตร มีสภาพเป็นถนนลูกรังกว้าง 6 เมตร ซึ่งลงหินคลุกอัดแน่นแล้วพร้อมลาดยาง

สำหรับเส้นทางคมนาคมสายห้วยโก๋น – ปากห้วยแคน(สปป.ลาว) – ปากแบ่ง – อุดมไชย – บ่อแต่น(จีน) ระยะทาง 285 กิโลเมตร ได้มีการประชุมไตรภาคี ไทย – สปป.ลาว – จีน รวม 3 ครั้ง ได้ข้อสรุปเพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบพัฒนาเส้นทาง 3 ระยะ คือ

• ห้วยโก๋น – ปากห้วยแคน(38 กิโลเมตร) – ปากแบ่ง(5 กิโลเมตร) รวมระยะทาง 43 กิโลเมตร จังหวัดน่านของไทยรับผิดชอบ โดยเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542 รัฐบาลไทยมีมติอนุมัติงบประมาณปี 2542 ของกรมทางหลวง จำนวน 16 ล้านบาท เพื่อศึกษาความเหมาะสม การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเงิน 10 ล้านบาท และการสำรวจออกแบบเส้นทางเป็นเงิน 6 ล้านบาท

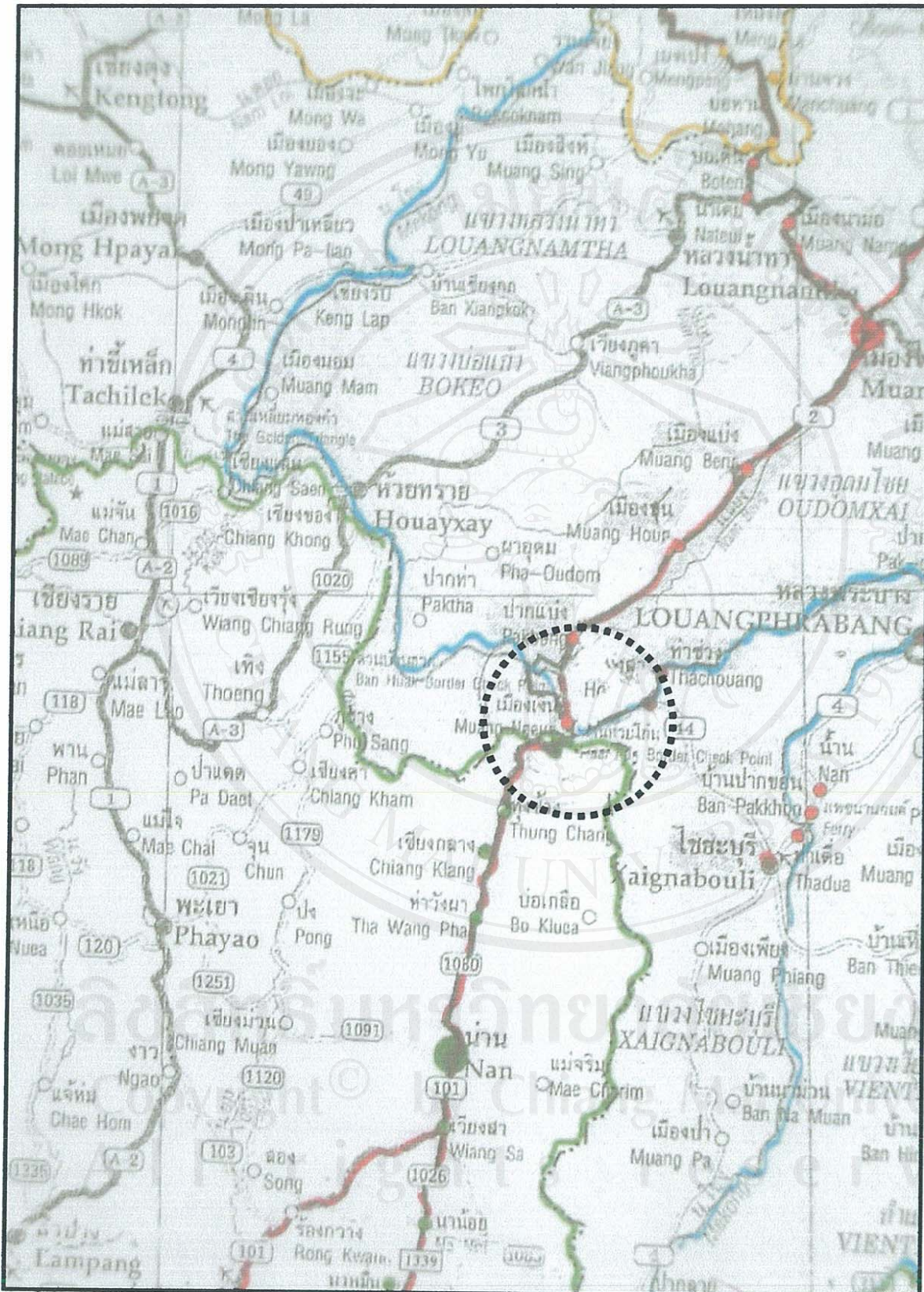
• ปากแบ่ง – แขวงอุดมไชย ระยะทาง 144 กิโลเมตร ประเทศ สปป.ลาวเป็นผู้รับผิดชอบ โดยเป็นถนนลูกรังอัดแน่น กว้าง 6 เมตร รัฐบาลลาวได้รับเงินกู้จาก World Bank จำนวน 120 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพื่อดำเนินการพัฒนาเส้นทางเชื่อมต่อจากปากแบ่งไปยังชายแดนจีนและเวียดนาม และบช่วยเหลืออีกจำนวน 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับปรับปรุงเส้นทางจากปากแบ่งถึงแขวงอุดมไชย

• อุดมไชย – บ่อหาน ระยะทาง 98 กิโลเมตร จีนเป็นผู้รับผิดชอบ โดยต่อเชื่อมกับเส้นทางของจีนที่มีอยู่แล้ว คือ เส้นทางบ่อหาน – เมืองหล้า – เชียงรุ้ง(สิบสองปันนา) – คุณหมิง

3. เส้นทางห้วยโก๋น – หลวงพระบาง ระยะทาง 125 กิโลเมตร

4. เส้นทางห้วยโก๋น – เดียนเบียนฟู(เวียดนาม) ระยะทาง 408 กิโลเมตร

จากการประชุมจตุรภาคีระดับท้องถิ่น ครั้งที่ 1 เกี่ยวกับความร่วมมือในการพัฒนาเส้นทางคมนาคม การค้า และการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดน่าน(ไทย) มณฑลยูนนาน(จีน) แขวงไซยบุรี (สปป.ลาว) และเมืองหล้าเจา(เวียดนาม) จัดขึ้นเมื่อวันที่ 21 – 23 มกราคม 2543 ณ ห้องประชุมโรงแรมซีดีพาร์ค จังหวัดน่าน คณะผู้แทนทั้ง 4 ประเทศ ที่เข้าประชุมประกอบด้วย ผู้แทนฝ่ายไทย นำโดยร้อยตำรวจตรีธนะพงษ์ จักกะพาก ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายไทย ผู้แทนประเทศจีนโดยนาย Song Yu Lin รองเลขาธิการใหญ่มณฑลยูนนาน เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายจีน ผู้แทน สปป.ลาว โดยนายเมก พันหลัก รองเจ้าแขวงไซยบุรี เป็นหัวหน้าคณะฝ่ายลาวและผู้แทนสาธารณรัฐ

รูป 2.1 เส้นทางคมนาคมจากจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น เชื่อมต่อกับประเทศ สปป.ลาว จีนตอนใต้ และเวียดนามตอนเหนือ

สังคมนิยมเวียดนาม โดยนาย Ngoc Son เอกอัครราชทูตเวียดนามประจำประเทศไทย ที่ประชุมได้ร่วมพิจารณาหรือเกี่ยวกับความร่วมมือในประเด็นการพัฒนาเส้นทางคมนาคมระหว่างประเทศ ดังนี้

- เส้นทางบ่อหาน (จีน) – เมืองไซ (สปป.ลาว) ผู้แทน สปป.ลาว ได้ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบว่า ได้ดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมเส้นทางให้สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี โดยใช้เงินงบประมาณที่รัฐบาล สปป.ลาว จัดสรรให้
- เส้นทางปากแบ่ง – เมืองไซ (แขวงอุดมไซ) – เมืองซัว (ชายแดน สปป.ลาวกับเวียดนาม) ผู้แทน สปป.ลาว ชี้แจงว่า สปป.ลาว ได้รับเงินสนับสนุนกู้ยืมจากธนาคารโลกเพื่อดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมเส้นทางสายนี้ และอยู่ในระหว่างเร่งดำเนินการก่อสร้างทางช่วงแรก ระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร จากปากแบ่งถึงเมืองฮุน (Hun) ส่วนช่วงที่เหลือกำลังดำเนินการประมูลหาผู้รับเหมาก่อสร้าง
- เส้นทางห้วยโก๋น – น้ำเงิน – ปากแบ่ง ผู้แทนไทยชี้แจงว่ารัฐบาลไทยมีมติอนุมัติงบประมาณจำนวน 16 ล้านบาท เพื่อสำรวจผลกระทบสิ่งแวดล้อมและออกแบบ ได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษา เพื่อทำการสำรวจและออกแบบแล้วในวงเงิน 11.8 ล้านบาท ฝ่ายไทยและลาวได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อการนี้ โดยกำหนดการประชุมร่วมกับบริษัทที่ปรึกษา ในวันที่ 27 มกราคม 2543 ซึ่งการสำรวจและออกแบบนี้เสร็จสิ้นปลายปี 2543
- เส้นทางอุดมไซ – เมืองซัว – เดียนเบียนฟู (เวียดนาม) ผู้แทนประเทศเวียดนามได้ชี้แจงว่า เส้นทางจากชายแดน สปป.ลาว ด้านแขวงพงสาตี ถึง เดียนเบียนฟู ประเทศเวียดนาม ได้สร้างมานานแล้ว แต่พื้นที่บริเวณดังกล่าวมีภูเขาสูงและเป็นพื้นที่ที่ประชากรยากจน ต้องใช้ระยะเวลานานและงบประมาณจำนวนมากในการบูรณะปรับปรุง แต่อย่างไรก็ตามก็อยู่ในโครงการที่จะพัฒนาถนนสายนี้ให้ใช้ได้ตลอดปี

2.2.9 ขั้นตอนการผ่านแดนไทย – สปป.ลาว

การเดินทางผ่านชายแดนต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ จะต้องได้รับอนุญาตผ่านจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ (ด้านตรงข้ามคือ ด้านน้ำเงิน แขวงไซยบุรี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) ซึ่งจะอนุญาตให้ประชาชนทั้งชาวไทยและลาว ได้ผ่านเข้าออกที่ด่านในระหว่างเวลา 8.00 น. – 17.00 น. ส่วนนักท่องเที่ยวต้องใช้หนังสือเดินทางชั่วคราวซึ่งใช้ผ่านแดนได้เพียงครั้งเดียว และอนุญาตให้พำนักอยู่ในพื้นที่แขวงไซยบุรีได้ 3 วัน ถ้าต้องการจะอยู่ต่ออนานกว่านั้น จะต้องทำหนังสือเดินทาง (PASSPORT) และขอวีซ่าที่สถานทูตลาว (ตั้งอยู่เลขที่ 520/1-3 ถนนรามคำแหง 39 เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ) ซึ่งจะสามารถพำนักได้ 30 วัน สำหรับเอกสารที่ต้องใช้ผ่านแดนประกอบด้วย สำเนาบัตรประจำตัวหรืออื่นๆ ที่ทางราชการออกให้ รูปถ่ายขนาด 1 นิ้ว จำนวน 2 รูป เพื่อทำหนังสือผ่านแดนที่ด่านฯ หรือศาลากลางจังหวัดน่าน และเสีย

ค่าแบบฟอร์ม 10 บาท ส่วนระเบียบและค่าธรรมเนียมผ่านแดนนั้น ด้านไทยเสียค่าผ่านแดน 10 บาท ค่ายานพาหนะ 4 ล้อขึ้นไป คันละ 250 บาท คู่มือการจดทะเบียนรถหรือหนังสือมอบอำนาจจากเจ้าของรถกรณียืมหรือเช่า และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดเมื่ออยู่ใน สปป.ลาวคือ ห้ามถ่ายรูปสถานที่ราชการ และห้ามนำอาวุธและเครื่องมือสื่อสารเข้าไปด้วย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542)

แนวทางปฏิบัติการเข้า – ออก ของประชาชนลาวผ่านมายังจังหวัดน่าน มีข้อตกลงไว้ดังนี้

1. เข้ามาโดยหนังสือเดินทาง (พาสปอร์ต) ประชาชนลาวสามารถเข้าประเทศได้ทั่วประเทศ
2. เข้ามาโดยใช้บัตรอนุญาตผ่านแดน

2.1 ประชาชนลาว ที่ถือบัตรอนุญาตผ่านแดนเข้ามาทาง จุดผ่านแดนถาวรห้วยโก๋น – น้ำเงิน อนุญาตให้เข้ามาในเขตจังหวัดน่านจากชายแดนถึงอำเภอเมืองน่านเท่านั้น นอกจากนี้ได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจออกบัตรผ่านแดนเป็นการเฉพาะราย

2.2 ประชาชนลาว ที่ถือบัตรอนุญาตผ่านแดนเข้ามาทาง จุดผ่อนปรนบ้านห้วยสะเตง อำเภอทุ่งช้าง อนุญาตให้เข้ามาได้ภายในอำเภอทุ่งช้างเท่านั้น

2.3 ประชาชนลาว ที่ถือบัตรอนุญาตผ่านแดนเข้ามาทาง จุดผ่อนปรนบ้านใหม่ชายแดน กิ่งอำเภอสองแคว อนุญาตให้เข้ามาได้ภายในกิ่งอำเภอสองแควเท่านั้น

3. ประชาชนลาว ที่เข้ามาในเขตจังหวัดน่านโดยมีบัตรอนุญาตผ่านแดน อนุญาตให้อยู่ได้เพียง 3 วัน (สามวัน)

4. กรณีที่มีพลเมืองลาวถือบัตรอนุญาตผ่านแดน เจ็บป่วยและจำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลในเขตจังหวัดน่าน และต้องอยู่รักษาพยาบาลเกินกว่าเวลาที่อนุญาตไว้ในข้อ 3 ให้หัวหน้าสถานพยาบาล ออกหนังสือรับรองว่า บุคคลผู้นั้นป่วยจริง และใช้เวลารักษาพยาบาลเกินกว่าเวลาที่กำหนดไว้ พร้อมกับแจ้งนายอำเภอท้องที่ทราบทันที สำหรับญาติผู้ป่วยให้อยู่ดูแลได้เพียง 1 คน (หนึ่งคน) โดยหัวหน้าสถานพยาบาลระบุชื่อไว้ในใบรับรอง

2.3 สรุป

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา พบว่าบ้านห้วยโก๋นซึ่งเป็นที่ตั้งของจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลห้วยโก๋น ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไป มีลักษณะเป็นภูเขาสลับซับซ้อน อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยภูคาและป่าผาแดง ทรัพยากรป่าไม้ยังคงอุดมสมบูรณ์ สภาพภูมิอากาศในฤดูหนาวจะหนาวจัด ส่วนฤดูร้อนจะเย็นสบาย ประชากรในหมู่บ้านห้วยโก๋น ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยลื้อ ซึ่งอพยพมาจากฝั่งลาว มีลักษณะเป็นสังคมชนบทและเกษตรกรรม นับถือศาสนาพุทธร่วมกับการนับถือผีในแบบของชนเผ่า ในส่วนของ

การคมนาคมขนส่งเข้าสู่บ้านห้วยโก๋นจะใช้เส้นทางคมนาคมทางบกเป็นหลัก จากข้อมูลพื้นฐานจะทำให้มองเห็นถึงศักยภาพในการพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋นในอนาคตได้ และสามารถย้อนกลับไปดูพัฒนาการในช่วงอดีตได้อีกด้วย ดังนั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจึงเป็นตัวช่วยให้สามารถวางกรอบและแนวทางในการวิเคราะห์ในบทต่อไปได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved